

**A Salgó (HUBN20064) kiemelt jelentőségű
természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Eger, 2020

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel:+36-36-411-581; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező (2017):
Dr. Szmorad Ferenc

Aktualizálás (2020):
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
BioAqua Pro Kft. (Debrecen)

Közreműködő szakértők:
Dr. Estók Péter
Dr. Gulyás Gergely
Magos Gábor
Korompai Tamás
Lantos István
Pozsonyi András
Schmotzer András
Dr. Varga András

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Dr. Szmorad Ferenc

Tartalomjegyzék

1.	<i>A terület azonosító adatai</i>	4
1.1.	Név.....	4
1.2.	Azonosító kód.....	4
1.3.	Kiterjedés.....	4
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	4
1.4.1.	<i>Jelölő élőhelyek</i>	4
1.4.2.	<i>Jelölő fajok</i>	4
1.5.	Érintett települések.....	4
1.6.	Egyéb védeltségi kategóriák.....	5
1.7.	Tervezési és egyéb előírások.....	5
1.7.1.	<i>Természetvédelmi kezelési terv</i>	5
1.7.2.	<i>Településrendezési eszközök</i>	6
1.7.3.	<i>Körzeti erdőtervek és üzemtervek</i>	6
1.7.4.	<i>Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek</i>	6
1.7.5.	<i>Halgazdálkodási tervek</i>	7
1.7.6.	<i>Vízgyűjtő-gazdálkodási terv</i>	7
2.	<i>Veszélyeztető tényezők</i>	7
3.	<i>Kezelési feladatok meghatározása</i>	11
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	12
3.1.1.	<i>Fő célkitűzések</i>	12
3.1.2.	<i>További célok</i>	12
3.2.	Kezelési javaslatok.....	13
3.2.1.	<i>Élőhelyek kezelése</i>	16
3.2.1.1.	KE-1 kezelési egység: Szilikátsziklagyeppek, sziklai cserjések és sztyeprétek	16
3.2.1.2.	KE-2 kezelési egység: Törmeléklejtő-erdők	18
3.2.1.3.	KE-3 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	20
3.2.1.4.	KE-4 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek	27
3.2.1.5.	KE-5 kezelési egység: Égerligetek	33
3.2.1.6.	KE-6 kezelési egység: Üde-nedves kaszálórétek	37
3.2.1.7.	KE-7 kezelési egység: Regenerálódó fenyvesek, lombos erdők és erdőszegélyek	39
3.2.1.8.	KE-8 kezelési egység: Származék és idegenhonos fafajú erdők	44
3.2.1.9.	KE-9 kezelési egység: Telephelyek, parkolók	48
3.2.1.10.	KE-10 kezelési egység: Salgó vár	49
3.2.2.	<i>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés</i>	50
3.2.3.	<i>Fajvédelmi intézkedések</i>	51
3.2.4.	<i>Kutatás, monitorozás</i>	51
3.2.5.	<i>Mellékletek</i>	53
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	55
3.3.1.	<i>Agrártámogatások</i>	55
3.3.2.	<i>Pályázatok</i>	59
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	59
3.4.1.	<i>Felhasznált kommunikációs eszközök</i>	59
3.4.2.	<i>A kommunikáció címzettjei</i>	59
3.4.3.	<i>Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel</i>	60
4.	<i>Felhasznált irodalom</i>	62
5.	<i>Térképek</i>	63
6.	<i>Fotódokumentáció</i>	71
7.	<i>Jóváhagyó nyilatkozat</i>	80

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Salgó kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20064
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	139,2 hektár
--------------------------------	--------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 40A0* Szubkontinentális peri-pannon cserjések
- 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 8220 Szilikátsziklás lejtők sziklanövényzettel
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 9180* Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*szal
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. Jelölő fajok

- magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat, és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Salgótarján	Nógrád	139,20	100	1,35
Összesen:		139,20	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha) / átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Országos jelentőségű védett természeti terület	-	Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet	139,2 (100%)	132/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 30405	Salgó-vár	0,5 (kb.)	43991/2008.10.16 (bejegyző határozat száma)
Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 41301	Bodzfás-kút	0,1 (kb.)	43991/2008.10.16 (bejegyző határozat száma)
Műemlék	-	Salgó-vár	0,5 (kb.)	36405/2001/2000.01.04 (bejegyző határozat száma)
Nemzetközi (UNESCO) védettség	-	Novohrad-Nógrád Geopark	139,2 (100%)	
Országos ökológiai hálózat	-	magterület	139,2	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		ökológiai folyosó puffer övezet	-	
		Összesen:	139,2 (100%)	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területet teljes egészében magába foglaló Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve jogszabályi formában a 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletben jelent meg. Emellett a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságnál a tájvédelmi körzet részletes, 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szerint elkészített kezelési terve is elérhető. A természetvédelmi kezelési tervnek írásban rögzített időbeli érvényességi korlátja nincs, azonban a vonatkozó előírások szerint azt legalább 10 évente (tehát esetünkben legkésőbb 2020-ban) felül kell vizsgálni.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település	Típus	Határozatszám
Salgótarján	Településszerkezeti Terv	15/2017 (II.14.) önk. határozat
	Helyi Építési Szabályzat	8/2017. (II. 14.) önk. rendelet

A jelenleg érvényben levő településrendezési eszközök utalásai néhány vonatkozásban (elsősorban a terület turisztikai-idegenforgalmi-rekreációs funkciójának meghatározásában, illetve a szükséges rekonstrukciók és kisebb volumenű fejlesztések körülhatárolásában), de időbeni érvényesség megjelölése nélkül a tervezési területet is érintik.

Salgótarján város településrendezéssel kapcsolatos helyi dokumentumai (határozatok, rendeletek, településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, településfejlesztési koncepció arculati kézikönyv) nyilvánosak, jórészt szabadon elérhetők a települések honlapján, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján (<https://www.teir.hu/>) is.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ¹	Erdőtervezés éve
Salgótarjáni	Salgótarján	139,03	2024

A Salgótarjáni Körzet 2015. január 1. és 2024. december 31. között érvényes körzeti erdőterve (ügyszáma: HEG/EI/6866-1/2014.) a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság weboldalán egyelőre nem elérhető. Az erdőtervezési folyamat során a Salgó térségét is érintő, részletes Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció is készült, mely az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatok Natura 2000 területekre, illetve a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékelését tartalmazza (a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság közreműködésével készítette a Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terület egyetlen erdészeti hatóság által bejegyzett erdőgazdálkodója az Ipoly Erdő Zrt. (Balassagyarmat), e szervezet (pontosabban annak Salgótarjáni Erdészete) gazdálkodási/kezelési célokat szolgáló, részletes állományleírásokat és tervezési előírásokat tartalmazó erdőterve szintén 2015-2024 között érvényes.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján az Északi hegy- és dombvidéki vadgazdálkodási tájon belül a 202. sorszámú Nógrád-Cserháti vadgazdálkodási tájegységbe esik. (A terv hatályos állapota; 2018.08.31) innen tölthető le: http://ova.info.hu/adattar/tajegyseg_terv/202_VGTT-20180910.pdf
A tájegységi vadgazdálkodási terv a 14/2018. (VII.3.) AM rendelettel került kihirdetésre.

A tájegységen belül a Salgó térsége az 550210 kódszámú vadászterület része, mely területen a földtulajdonosi közösség közgyűlése, illetve a vadászati hatóság nyilvántartásba vételre irányuló eljárása alapján vadászatra jogosult az Ipoly Erdő Zrt. (Balassagyarmat).

¹ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

A vadgazdálkodási üzemterv 2037.02.28-ig érvényes. A vadgazdálkodási tervek a Nógrád Megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztályán érhetők el.

A vadgazdálkodási tájegység lehatárolása elérhető:

http://ova.info.hu/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224.pdf

http://ova.info.hu/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224-feketefeher-nevekkal.pdf

Az 550210 kódszámú vadászterület lehatárolása elérhető:

<http://ova.info.hu/terkep-pdf/tajegys-NOGR-A3-20160223.pdf>

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs halgazdálkodási hatóság által nyilvántartott halgazdálkodási vízterület. A Várberek-patak kis vízhozamú vízfolyása és az egyetlen mesterséges kisvízállás stabil halfaunával nem rendelkezik, horgászati célokra nem alkalmas.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a 2-10 azonosítóval rendelkező, „Zagyva” vízyűjtő alegységhez nyert besorolást. A Salgó környékének itteni szerepeltetése lényegében adminisztratív okokra vezethető vissza (minden hazai területet be kellett sorolni valamelyik hazai alegységhez), maga a terület ugyanis valójában (zömmel) az országhatár túloldalán húzódó Ipoly vízrendszeréhez tartozik. A vízyűjtő-gazdálkodási tervet (amely egyébként a Salgó területére, illetve szűkebb térségére vonatkozóan konkrétumokat nem tartalmaz) a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, továbbá az érintett környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok 2010 áprilisában, a Víz Keretirányelv hazai megvalósítása során készítették. A jelenleg érvényes terv 2027-ig tüntet fel elérendő célokat, konkrét feladatokat 2015-ig határozott meg. A vízyűjtő-gazdálkodási tervek második felülvizsgálata és korszerűsítése a KEHOP-1.1.0-15-2016-00008 számú projekt keretében zajlik, mely várhatóan 2022 márciusában fejeződik be (<http://vgt3.ovf.hu/>).

A vízyűjtő-gazdálkodási terv elérhető:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	55	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0) – Az állományok

² Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

				<p>fajösszetételének és szerkezetének alakítása, a különböző korosztályok térbeli mintázatának meghatározása, a biológiai funkciók befolyásolása.</p> <p>magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) – Az állományszerkezet és elegyesség alakításával, az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet a lepkefaj populációjának megőrzésére.</p> <p>nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>), közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), nagy patkósdenevér (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az állományszerkezet alakításával, illetve a bűvő- és táplálkozó helyek jelenlétének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet az erdőlakó, illetve erdőben (is) táplálkozó denevérfajok megőrzésére.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	L(M)	55	<p>szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>szal (91G0) – Az állományok álló és fekvő holtfa ellátottságának alakítása, befolyásolása.</p> <p>nyugati pisedenevér</p>

				(<i>Barbastella barbastellus</i>), nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>) – Az odvas, kéreglevált (az erdőlakó denevérek számára búvóhelyet nyújtó) álló holtfa jelenléte a fajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú.
B12	Ritkítás (lombkoronaszintben) (úgy mint tisztítások és gyérítések)	M	25	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal (91G0) – Az állományok elegységének és az idegenhonos fajok jelenlétének szabályozása, a törzsátmérő-eloszlás és térbeli változatosság befolyásolása. magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) – Közvetett határról lehet szó, a száraz tölgyes állományok (91M0) elegysége érdemben befolyásolhatja a lepkefaj megőrzésének lehetőségeit.
G08 / I04	Hal- és vadállomány kezelése (vadak károkozása (túltartott vadállomány) / Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	15	szubkontinentális peripannoni cserjések (40A0), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A száraz, köves termőhelyeken előforduló élőhelytípusokra a túltartott nagyvad állomány negatívan hat az erdődinamikai folyamatainak befolyásolása révén (makkfelszedés, felújulás, növekedés és differenciálódás lassítása).
F07	Sport, turisztikai és szabadidős	M	15	pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia</i>)

	tevékenységek			<i>pallentis</i> (6190), szilikátsziklás lejtők sziklanövényzettel (8220), szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Sérülékeny termőhelyeken és élőhelyeken a bakancsos túrázás által okozott erózió, gyomosodás és egyéb zavarás.
B10	Illegális fakitermelés	L	5	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Egyes állományukat érintenek illegális fakivágások.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	70	pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) (6190), szilikátsziklás lejtők sziklanövényzettel (8220), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) és a cseh japánkeserűfű (<i>Fallopia x bohemica</i>) agresszív terjeszkedése révén a természetközeli állapotú életközösségek struktúrájának szétrombolása.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	L	0,1	szubkontinentális peripannon cserjések (40A0) – A sziklai cserjések cserjésedés, bezáródás

				révén való átalakulása.
Kívülről érkező hatások és jövőbeli potenciális hatások:				
F24	Zaj-, fény-, hő- vagy egyéb szennyezést okozó lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák	L	-	kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az épületlakó kolóniáknak otthont adó, szomszédos lakott területre eső épületek éjszakai kivilágítása kismértékű zavarást jelent.
H08	Egyéb emberi beavatkozások és zavarások	L	-	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az épületlakó kolóniáknak otthont adó, szomszédos lakott területre eső épületek padlásterének átalakítása, az ottani denevér-búvóhelyek megszüntetése, zavarása, potenciális veszélyeztető tényező.
N01	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében	M	20	lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A száraz, köves termőhelyeken előforduló, zárt lombkoronával rendelkező, de klimatikusan érzékeny élőhelyek egészségi állapotának befolyásolása. magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) – Közvetett hatásról lehet szó, a száraz tölgyes állományok (91M0) egészségi állapotának és elegységének alakulása függvényében a lepkefaj megőrzésének lehetőségei is változhatnak.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/helyreállítása:

- kontinentális cserjések (40A0*)
- pannon sziklagyepek (6190)
- szubmontán és montán bükkösök (9130)
- pannon gyertyános tölgyesek (91G0*)
- pannon cseres-tölgyesek (91M0)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A területen található pannon sziklagyep – kontinentális cserjés – törmelékletjő-erdő mozaikok, valamint a hozzájuk köthető gazdag növény- és állatvilág kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/elérése, a sztyeppcserjések (40A0) és sziklagyepek (6190) esetében kiemelten az akácosodás (6190 esetén cserjésedés) visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).
- A területen található természetszerű erdők, kiemelten szubmontán bükkösök (9130), gyertyános-tölgyesek (91G0) és cseres-tölgyesek (91M0) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/elérése idős állományrészek, faegyedek, valamint holt faanyag mennyiségének növelésével, illetve az akácosodás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).

3.1.2. További célok

- A prioritások között nem szereplő erdei élőhelytípusok – törmelékletjő erdők (9180) – kedvező természetvédelmi helyzetének elérése, különösen az idős állományrészek, faegyedek, valamint holt faanyag mennyiségének növelésével, illetve az akácosodás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).
- A természetszerű erdők változatos állományszerkezetének, elegységének fenntartása/elérése, különös tekintettel a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és a magyar fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) közösségi jelentőségű fajok élőhelyi igényeire.
- A területen előforduló jelölő xilofág rovarfajok – szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), havasi cincér (*Rosalia alpina*) – és denevérfajok – nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*) – jelenleg nem

szignifikáns populációi kedvező természetvédelmi helyzetének elérése az idős erdőállományok fenntartásával, a holt faanyag mennyiségének növelésével, illetve az akácosodás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).

- Az intenzíven terjedő (akác), illetve inváziós fafajokkal fertőzött erdőállományok természetességének javítása, elsősorban az akácosodás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat attól jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, s egyaránt tartalmaznak jelölő és nem jelölő (utóbbiak között akár másodlagos) élőhelytípusokat. A tervezési terület csak mérsékelt mozaikos (összesen 64 élőhelyfolt került lehatárolásra), így a kezelési egységekbe viszonylag kevés számú esetben tartoznak bele olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek, amelyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található cserjefoltok, facsoportok, erdők alatt futó utak stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és javasolt előírások elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhöz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.”

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a

fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségét, a potenciálisan jelölő élőhelyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. KE-3) a megfogalmazható természetvédelmi célok, illetve az erdők jelenlegi üzemmód szerinti besorolása figyelembevételével alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó, üdülő vagy iparterület kijelölése nem javasolt.
- Új bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés a tervezési területen nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon (utakon, villanypászttáokban) a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés (növényzet visszavágása, zajterhelés, zavarás) minimalizálásra kerüljön.
- Távlati fejlesztésként (elsősorban a fragmentáltság mérséklése és az inváziós fajok beáramlásának megelőzése érdekében) felmerülhet a közép feszültségű légvezetékek földkábelre cserélése, különösen a Salgóbánya–Eresztvény közötti szakaszon.
- A tervezési területen belüli ingatlanokon bármiféle (pl. tanösvényt, tornapályát érintő) karbantartási, fenntartási munkát a természeti és táji értékek kímélete, védelme és megőrzése érdekében, illetve ezen szempontok figyelembe vétele mellett, a műszakilag indokolható legkisebb terület igénybe vétele mellett lehet végezni.
- Természetvédelmi infrastruktúraként csak az élőhely-rehabilitációt és a terület hatósági megjelölését, valamint a természetvédelmi célú oktatást, nevelést, bemutatást szolgáló létesítmények helyezhetők el.
- A tervezési terület számos pontján látható információs tábla „erdőt” (Bükki NPI információs táblái, Ipoly Erdő Zrt. tanösvény táblái, Novohrad-Nógrád Geopark információs táblái, erdei tornapálya táblák, egyéb információs táblák) a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységesítési folyamatnak célszerű alávetni.
- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés, vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt az érintett nemzeti park igazgatóságot (Bükki NPI) értesíteni szükséges.

A közlekedési folyosók (utak) és egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.

- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok:

- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból kell válogatni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedést, terjedését kaszálással kell megakadályozni.
- A faanyag-készletezető helyek, rakodók helyszíneit az érintett nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.
- Bármiféle depónia (akár csak átmeneti) kialakítása a területen nem kívánatos, az elhelyezést (a közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelmére tekintettel) lehetőleg a tervezési területen kívül kell megoldani.
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedét is elpusztítják.
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- Vadgazdálkodási és vadászati létesítmények (etetőhelyek, szórók, magaslesek) elhelyezése az élőhelytípusok sérülékenysége és a jelentős turistaforgalom miatt a tervezési területen belül sehol nem javasolt.

C) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek. A tervezési terület védett természeti területet érint, a tervezési területet teljes egészében magába foglaló Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve jogszabályi formában a 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletben jelent meg.

A tervezési területen a fentiekén túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedének védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási

tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

A felszín alatti vizek védelmére az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra.
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 27/2004. (XII.25.) „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló KvVM rendelet

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1.KE-1 kezelési egység: Szilikátsziklagyeppek, sziklai cserjések és sztyeprétek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület nyílt (fátlan) sziklai vegetációját foglalja magába. Az ide sorolt élőhelytípusok állományai a Salgó és a Boszorkánykő (Kis-Salgó) magaslatán, mozaikosan, egymásba ágyazottan helyezkednek el.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: nyílt szilikátsziklagyeppek és törmelékletők (G3), köves talajú lejtősztyepek (H3a), sziklai cserjések (M7) / Natura 2000: pannon sziklagyeppek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190), szubpannon sztyepek (6240), szilikátsziklás lejtők sziklanövényzettel (8220), szubkontinentális peri-pannon cserjések (40A0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- érintett földrészletek: Salgótárján 017a*, 017b, 0,36/1f*, 0,36/1g* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Salgótárján 21/TN*, 22/TN1* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területek jellege (sziklás kopárok, sziklagyeppekkel fedett köves lejtők) miatt területhasználattal, gazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok alig fogalmazhatók meg. Az állományokat érintő turistaösvény-fenntartási munkák során fa- és cserjekivágásra csak körültekintően, a bejegyzett erdőgazdálkodóval és a nemzeti park igazgatósággal való előzetes egyeztetést követően, a sziklai cserjések védett fajainak kíméletével kerülhet sor. A Boszorkánykő gerincén jelentkező akácosodást meg kell fékezni, az akácot a területről – végszükség esetén vegyszeres kezelés alkalmazásával – ki kell szorítani. Emellett erősen javasolható a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő további

idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a terület jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához (pl. cserjeirtáshoz, sarjak leveréséhez) a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet egy általános érvényű előírást is ad a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusokra. Eszerint a szubkontinentális peripannon cserjések (40A0) és a szilikátsziklás lejtők sziklanövényzete (8220) állományaiban bármiféle beavatkozás csak természetvédelmi kezelési céllal végezhető.

- Javasolt előírások:

Az érintett területek jellege (sziklás kopárok, sziklagyepekkel fedett köves lejtők) miatt területhasználathoz, agrártámogatáshoz kapcsolódó, önkéntes vállalás alapjául szolgáló javaslatok nem fogalmazhatók meg.

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY21	Legeltetés és kaszálás nem végeztető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozó élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslatok között a Boszorkánykő gerincén jelentkező, c) pontban is ismertetett akácodos megállítást és a fafaj területről való kiszorítását kell megemlítenünk. Az agresszíven fellépő akác ellen – körültekintéssel, a sarjak közelében levő növényzet védelmével, illetve a megfelelő engedélyek beszerzését követően – vegyszeres kezelés is alkalmazható.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének (azon belül a sziklai vegetáció területfoglalásának) csökkenésével járna (pl. új

turistaösvény vagy kiépített kilátópont kialakítása, építmény elhelyezése), nem javasolt. A Boszorkánykő gerincén levő, leromlott műszaki állapotú földmérési jel felújítása esztétikai okok miatt kívánatos lenne. A salgói várhoz vezető ösvény mentén, illetve a Boszorkánykő gerincén további információs táblák elhelyezése (vagy a meglévő táblák cseréje) a terület egészén érvényesítendő tábla-egységesítési folyamat keretében célszerű.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a turisztikai funkciók (vár környezete, kilátópontok) megtartását, de az élőhelyek zavarásának, intenzívebb igénybevételének elkerülését, illetve az állományok természetességi állapotának javítását szem előtt tartva került sor. Hangsúlyt kapott a sziklai vegetáció védelme, illetve a kezelési egységhez sorolt területek idegenhonos növényfajoktól való megóvása (és a helyszín fertőző forrássá válásának megelőzése).

3.2.1.2.KE-2 kezelési egység: Törmeléklejtő-erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a Salgó és a Boszorkánykő sziklakúpjának oldalában levő, durvább és finomabb kötörmeléken kialakult, *Tilio-Acerion* jellegű törmeléklejtő-erdők tartoznak.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: törmeléklejtő-erdők (LY2) / Natura 2000: lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői (9180)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- érintett erdőrészek: Salgótárján 017a*, 036/1g* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészek: Salgótárján 21/B*, 21/F*, 21/TN*, 22/A*, 22/B*, 22/TN1* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt valamennyi állomány faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe esik, bennük az aktuális erdőterv semmilyen fakitermelési előírást/lehetőséget nem tartalmaz. Az állományokban legfeljebb idegenhonos fafajok (akác) megtelepedése/jelenléte esetén, azok eltávolítása érdekében végezhető fakitermelés. Egyebek tekintetében az állományok megújulását a természetes erdődinamikai folyamatokra lehet bízni (a felújulási és differenciálódási folyamatok a viszonylag mérsékelt, elviselhető vadhatás mellett láthatóan „működnek”).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet és a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III.

31.) KvVM rendelet egy általános érvényű előírást is ad a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusra. Eszerint a törmelékeltető erdők (*Mercuriali-Tiliatum*) (9180) állományaiban bármiféle beavatkozás, fakitermelés csak természetvédelmi kezelési céllal, az élőhely fenntartása érdekében tervezhető és végezhető.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések

(pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A területek elhelyezkedése miatt gazdálkodáshoz nem köthető egyéb javaslatok alig fogalmazhatók meg. A Boszorkánykő nyugati és keleti oldalában fekvő törmeléklejtő-erdő állományokban az ott húzódó Boszorkánykő Tanösvény további fejlesztése (elsősorban az állományok további zavarásának, gyomosodásának megelőzése érdekében) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására az extrém termőhelyi viszonyok, az élőhelytípus unikális jellege, az ide sorolt állományok természeti értékei, az utaktól, sétautaktól való viszonylag távolabbi elhelyezkedés, valamint az erdődinamikai folyamatok szabad érvényesülése (az általában fékező, kontrolláló tényezőként fellépő vadhatás mérsékelt jelenléte) figyelembevételével került sor. Turisztikai funkciót – a Boszorkánykő Tanösvény egészen rövid szakaszait leszámítva – a kezelési elvek összeállításánál hangsúlyosan nem kellett szem előtt tartani. A sziklai vegetáció védelme, illetve a kezelési egységhez sorolt területek idegenhonos növényfajoktól való megóvása (és a helyszínen fertőző forrássá válásának megelőzése) ugyanakkor jelentős hangsúlyt kapott.

3.2.1.3.KE-3 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület üde, jó vízellátottságú termőhelyeken álló zonális erdeit foglalja magába. Az ide sorolt gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és szubmontán bükkösök a terület középső és északi részén dominálnak, s együttesen a terület több mint felét teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2), bükkösök (K5) / Natura 2000: pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0), szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- érintett földrészletek: Salgótarján 017a*, 036/1a*, 036/1b*, 036/1c*, 036/1d, 036/1f* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Salgótarján 12/G, 12/H*, 12/I, 12/J*, 12/L*, 12/M*, 12/TI2*, 13/A, 13/B, 13/C*, 13/D, 13/E, 13/F, 13/G*, 13/TI1*, 13/TI2, 14/A*, 14/B*, 14/D*, 14/E*, 14/F*, 14/G*, 14/I*, 14/J, 14/TN2*, 20/A, 20/B*, 20/C*, 21/G*, 22/A*, 22/B*, 22/C, 22/E* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

Vágásos üzemmódban főleg középkorú állományok maradtak (a következő erdőtervezési ciklusban ezeket is célszerű lenne átmeneti üzemmódba sorolni). Ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban nevelővágás jellegű beavatkozások végzése merülhet fel.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések) során az őshonos lombos elegyfajok (hársak, juharok, szilek, magas kőris, bükk, nyír, rezgő nyár, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fajok (fenyőfélék, vöröstölgy, akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kislejt mintázat mellett az elegyfajok arányának 20-40%-os tartomány felé való elmozdítása, egyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fajtából álló erdők kialakítása és fenntartása.
- A szálanként vagy kisebb csoportokban megjelenő cser (lokálisan max. 20-30% elegyarányig történő) tudatos megtartása. A kevés számú elgyertyánosodott erdőrészletben hosszabb távon a gyertyán elegyarányának csökkentése, az egyéb őshonos fajok előtérbe helyezése (a nem gyertyán fajtájú faegyedek kímélete).
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása.
- Az előző állományokból (vagy legelőerdőkből) visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése. Az idős, böhöncös fák életkorának meghosszabbítása érdekében a koronájukba alulról belenövő fiatal faegyedek kitermelése.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, holt faanyagot hasznosító (ún. szaproxilofág) rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- Az állományok színteztettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérités jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyéritjük.)
- A távlatilag átalakításra tervezett erdőkben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglévő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magászó fák

szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40-60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.

- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, valamint a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, valamint az utak és turistautak környéki veszélyhelyzet elhárítása kivételével az egészségügyi fakitermelések mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Átmeneti üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti üzemmódba főleg idős, a klasszikus erdészeti megközelítés szerint véghasználat-közeli állományok kerültek. Ezekben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban szálalóvágás jellegű beavatkozások végzése merülhet fel.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átalakítás komplex, szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikroélőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az előző állományokból (vagy legelőerdőkből) visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek életkorának meghosszabbítása érdekében a koronájukba alulról belenövő fiatal faegyedek kitermelése.
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.
- A szálaló (örökerdő) szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, az előforduló idegenhonos fajok (akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a

fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

- Az átalakítási folyamat során az erdőrészetek 5-10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az egykori legelőerdőkből visszamaradt öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének helyszínen hagyása, hektáronként legalább 5-20 m³ holtfa jelenlétének folyamatos biztosítása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, s a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-tölgyes és bükkös állományok egy jelentős része (Salgóvár körül, illetve a Boszorkánykő délkeleti lábánál) faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészetbe esik. Ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek, illetve célszerűek.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok az egészen mérsékelt vadhatás miatt láthatóan „működnek”).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsi-forgalomra közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- További, kis kiterjedésű foltokra (lényegében csak lékekre) kiterjedő fakitermelési beavatkozás végzése (opcionálisan) a forgalmasabb utak és sétautak mentén összeroppanási fázis közelébe került, öreg erdőkben. A kitermeléssel ilyenkor a felújulási folyamat megindítása kell, hogy a középpontba kerüljön, a kitermelt faanyag pedig részben vagy egészben a helyszínen maradhat.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokra – lehetőség szerint teljes mértékben vissza kell szorítani.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- Az elő- és véghasználatok során keletkező vágástéri hulladékot az élővizek medréből el kell távolítani.
- A véghasználatok során tölgy facsoportok és egyes fák meghagyására a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) élőhelyéül szolgáló erdőkben kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A havasi cincér (*Rosalia alpina*) élőhelyéül szolgáló területen kitermelt vagy készletezett faanyagot legkésőbb május 15-ig el kell szállítani.
- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- Állandó és időszakos vízfolyásokon keresztül, valamint az időszakos állóvizek (erdei kis tavak) területén történő anyagmozgatást lehetőség szerint kerülni kell, arra csak olyan módszerrel vagy időben kerülhet sor, ami a lehető legkisebb mértékben okozza a meder erodálódását, vagy a vízfolyás, állóvíz életközösségének sérülését.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

További, ennél a kezelési egységnél is releváns, kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési irányelv idézhető a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletről:

- Az állami tulajdonú erdőben biztosítani kell, hogy az adott erdőrészletben becsült teljes fatérffogat legalább 5%-a álló és fekvő holtfaként legyen jelen a területen.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználatok során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatok során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.

E52	Óshonos fafajú faállomány tájhoson fajokkal történő felújítása. [<i>Magyarázat: gyertyán, kocsánytalan tölgy főfajokkal</i>]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: élekciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-7 és KE-8 egységek alatt szerepeltetett állományok nagy részét hosszú távon gyertyános-tölgyes, illetve bükkös állománnyá kell majd visszaalakítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat elég terjedelmes, bővítése nem indokolt. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az állományok területén további tanösvények, tornapályák kialakítása sem indokolt, a meglévő erőforrásokat a már megépült létesítmények fenntartására, korszerűsítésére érdemes fordítani. Az Eresztvény és Salgóvár közötti térségben az ide sorolt állományokban található információs tábla „erdőt” a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységesítési folyamatnak célszerű alávetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A gyertyános-tölgyesek és bükkösök a tervezési terület nagy területfoglalású, jelentős élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (2015-2024 között) érvényben levő erdőterv is tartalmaz gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a jelenlegi üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a homogén állományszerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (fenyők, vöröstölgy, akác) visszaszorítását, a holtfa mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják.

3.2.1.4.KE-4 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a tervezési terület száraz termőhelyeken álló zonális erdei, a cseres-kocsánytalan tölgyesek tartoznak. Az ide sorolt állományok a terület déli részén, a Boszorkánykő délnyugati, déli, délkeleti és keleti lejtőin fordulnak elő.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) / Natura 2000: pannon cseres-tölgyesek (91M0)

- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- érintett földrészetek: Salgótarján 017a*, 036/1f* (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészetek: Salgótarján 21/B, 21/F*, 21/TN*, 22/E*, 22/TN1* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

Vágásos üzemmód besorolással néhány fiatal és középkorú állományrész érintett (a következő erdőtervezési ciklusban ezeket is célszerű lenne átmeneti üzemmódba sorolni). Ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban nevelővágás jellegű beavatkozások végzése merülhet fel.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos elegyfajfajok (hársak, juharok, szilek, magas kőris, nyír, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fafajok (fenyőfélék, vöröstölgy, akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kifestett mintázat mellett az elegyfajfajok arányának 20-40%-os tartomány felé való elmozdítása, egyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fafajból álló erdők kialakítása és fenntartása.
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszínen odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- Az állományok színteztettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül

hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)

- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, valamint az utak és turistautak környéki veszélyhelyzet elhárítása kivételével az egészségügyi fakitermelések mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-tölgyes állományok (Salgóvár déli lábánál, illetve a Boszorkánykő lejtőin) nagyrészt faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe esnek. Ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges, illetve célszerű.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok az aránylag mérsékelt vadhatás miatt láthatóan „működnek”).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok (akác) megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsi-forgalomra közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- További, kis kiterjedésű foltokra (lényegében csak lékekre) kiterjedő fakitermelési beavatkozás végzése (opcionálisan) a forgalmasabb utak és sétautak mentén összeroppanási fázis közelébe került, öreg erdőkben. A kitermeléssel ilyenkor a felújulási folyamat megindítása kell, hogy a középpontba kerüljön, a kitermelt faanyag pedig részben vagy egészben a helyszínen maradhat.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet

számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokra – lehetőség szerint teljes mértékben vissza kell szorítani.
- Nevelővágások során az odulakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- A véghasználatok során tölgy facsoportok és egyes fák meghagyására a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) élőhelyeül szolgáló erdőkben kiemelt figyelmet kell fordítani.
- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.

E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Óshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Óshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. [<i>Magyarázat: kocsánytalan tölgy, csertölgy főfajokkal</i>]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

	<ul style="list-style-type: none"> Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-7 és KE-8 egységek alatt szerepeltetett állományok egy kisebb részét hosszú távon cseres-tölgyes állománnyá kell majd visszaalakítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített

közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat kellő lehetőségeket biztosít, bővítése nem indokolt. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az állományok területén további tanösvények, tornapályák kialakítása sem indokolt, a meglévő erőforrásokat a már megépült létesítmények fenntartására, korszerűsítésére érdemes fordítani. A Boszorkánykő gerincén levő, leromlott műszaki állapotú emlékmű maradványait célszerű lenne elbontani, s a helyszínt pihenőhellyé alakítani.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A cseres-tölgyesek a tervezési terület viszonylag kis területfoglalású, szinte kizárólag faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományokkal rendelkező erdei. Bennük a jelenleg (2015-2024 között) érvényben levő erdőterv nem tartalmaz semmilyen gazdálkodási jellegű fakitermelési előírást, illetve lehetőséget. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a minimális beavatkozások elvét követik, a közösségi jelentőségű fajok számára sok álló és fekvő holtfa, illetve sokféle mikroélőhely kialakulásához biztosítanak keretet, ugyanakkor a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére is lehetőséget adnak.

3.2.1.5.KE-5 kezelési egység: Égerligetek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a Várberek-patak mentén előforduló égeres állományokat foglalja magába.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: égerligetek (J5) / Natura 2000: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- érintett földrészletek: Salgótarján 036/1a* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Salgótarján 12/G*, 13/G*, 14/A*, 14/D*, 14/E*, 14/G*, 14/TN2* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A Várberek-patak mentén húzódó égerligetek szinte kizárólag vágásos üzemmódba sorolt erdőrészletbe esnek (az átmeneti üzemmódba sorolt, egészen kicsi állományrész a Salgótarján 12/G erdőrészletbe esik). A különleges, egyedi élőhelyi jellemzők miatt az üzemmód szerinti besorolás ellenére ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges, illetve célszerű.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- A változatos korösszetételű, középkorú és idős mézgás éger törzseket tartalmazó állományban a vágásos erdőgazdálkodás „szokásos” beavatkozásainak mellőzése. A patakmenti égerliget állomány aktív erdőgazdálkodás alól való mentesítése. Távlatilag (a következő erdőtervezés során) az állományokat célszerű lenne önálló erdőrészletbe kivenni és faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolni.
- A minimális beavatkozás elve alapján az állományokban legfeljebb a pataktól távolabbi árokperemeken megjelent, középkorú törzsekből álló, besűrűsödött foltokban végzett csekély erélyű, kizárólag mézgás éger egyedeket érintő gyérités, az idős, méretesebb törzsek érintetlenül hagyandók. (A Salgótarján 14/D erdőrészletben az erdőterv által előírányzott egyetlen nevelővágást a leírt elvek alapján javasoljuk elvégezni.)
- A kis kiterjedésű, patak mentén, keskeny sávban megjelenő, természeti értékekben gazdag állományok hagyásfa-csoport jelleggel való elkülönítése és kezelése.
- Az égerligetek fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok az aránylag mérsékelt vadhatás miatt láthatóan „működnek”).
- Egyedi, alkalmi fakitermelési beavatkozás végzése idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személyforgalomra közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megővásával történő elvégzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokra – lehetőség szerint teljes mértékben vissza kell szorítani.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket,

valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.

- Az elő- és véghasználatok során keletkező vágástéri hulladékot az élővizek medréből el kell távolítani.
- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- Állandó és időszakos vízfolyásokon keresztül, valamint az időszakos állóvizek (erdei kis tavak) területén történő anyagmozgatást lehetőség szerint kerülni kell, arra csak olyan módszerrel vagy időben kerülhet sor, ami a lehető legkisebb mértékben okozza a meder erodálódását, vagy a vízfolyás, állóvíz életközösségének sérülését.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.

E38	Óshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészt területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Óshonos fafajú faállomány tájhoson fajokkal történő felújítása. [<i>Magyarázat: mézgás éger főfajjal</i>]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: élekciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat kellő lehetőségeket biztosít, bővítése nem indokolt. Az égerliget mentén húzódó sétaösvények, az oldalvölgyeken átvetett hidak rendszeres karbantartása, felújítása ugyanakkor szükséges, csakúgy, mint az égerliget-állomány peremén található bányászattörténeti bemutatóhely („emléktáró”) gondozása. A völgyfői részen elhelyezkedő, egykori vízkivételi helyként funkcionáló mesterséges vízmedence – mint a szűkebb térség kételtűi számára szaporodóhelyet, az erdőlakó és erdőben (is) táplálkozó denevéreknek pedig ivóhelyet biztosító erdei kisvízállás, vizes élőhely – fenntartandó, rekonstrukciója támogatandó. A vízállás melletti romos épület (mint bányászattörténeti objektum) helyének rendezése (elbontás, vagy minimális befektetéssel végzett helyreállítás) szintén lehetséges, kivitelezhető. A patak mentén található információs táblákat a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységesítési folyamatnak célszerű alávetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az égerligetek a térség különleges, kis kiterjedésű, természeti értékekben gazdag élőhelyei. Állományai zömmel vágásos üzemmódba sorolt erdőrészekbe esnek, bennük a jelenleg (2015-2024 között) érvényben levő erdőterv alig tartalmaz fakitermelési előírást, illetve lehetőséget. Az égerligetek a fenntartását a szokásos erdőgazdálkodási beavatkozásoktól való elhatárolással, minimális kezelések végzésével, hosszabb távon a természetes erdődinamikai folyamatokra támaszkodva javasoljuk biztosítani. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a közjóléti-turisztikai funkciók szem előtt tartásával kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a minimális beavatkozások elvét követik, a közösségi jelentőségű fajok számára sok álló és fekvő holtfa, illetve sokféle mikroélőhely kialakulásához biztosítanak keretet, ugyanakkor a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére is lehetőséget adnak.

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Üde-nedves kaszálórétek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a zárt erdőtümbön belül kialakított, üde növényzettel rendelkező irtásrétek tartoznak. Két jelentősebb állományuk a Salgó Hotel melletti rét és a Sasok rétje.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: franciaperjés rétek (E1) / Natura 2000: sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- érintett földrészek: Salgótárján 036/1a*, 036/1b* (a csillaggal [*] jelölt földrészek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészek: Salgótárján 12/TI2*, 13/TI1* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A rétek hosszú távú fenntartásához az eddigi gyakorlatnak megfelelően az évi egyszeri vagy kétszeri (gépi) kaszálás és a levágott széna/fű területről való eltávolítása szükséges. Amennyiben a rétek szegélyeinek rendezése is felmerül, a rekonstrukciós munkák (fa- és

cserjekivágások) csak a nemzeti park igazgatósággal való előzetes egyeztetést követően, vegetációs időszakon kívül végezhető. Emellett erősen javasolható a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetőek és a területről eltávolíthatók legyenek. Faanyag-tárolásra és faanyag-rakodásra a rétek területe nem használható.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a terület kaszálásához, illetve helyreállításához, jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Ezen felül – gyepterületekről lévén szó – a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendeletben foglalt földhasználati előírásokat is kötelezően be kell tartani. A körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet egy általános érvényű előírást is ad továbbá a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusra. Eszerint a sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510) jelölő élőhelytípusba sorolható tisztásokon készletezés, rakodás és közelítés csak kivételes esetben, a természetvédelmi célokkal összhangban, a nemzeti park igazgatósággal való egyeztetést követően végezhető. A Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendelet értelmében ezen felül a gyepterületeken szárazzás, cserjeirtás csak a vegetációs időszakon kívül történhet.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY82	A gyeplet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan további élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merülhet fel, hogy a rétek szegélyeinek érintésével, kitisztításával a kaszált felületek (különösen a Sasok rétje esetében) kismértékben növelhetők lennének. Ezáltal a nyílt, az erdős tájban egyedi jelleget képviselő élőhelytípusok hosszú távú megmaradása – a befelé hajló lombkoronasátor hatását és a réteken levő hagyásfák koronaborítását is ellensúlyozva – kissé nagyobb területen lenne lehetséges.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A réteken nem javasolható semmi olyan fejlesztés, vagy beruházás, amely a gyepterület csökkenésével járna. A turisztikai és bemutatást szolgáló funkciók viszont megtarthatók, a Salgó Hotel melletti réten a meglévő pihenőpadok, szalonnasütő-helyek felújíthatók, illetve körültekintő tervezést követően a rét szélső sávjában további padok és (kisebb) esőbeálló is elhelyezhetők. A réteken és közvetlen közelükben található információs táblákat a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységesítési folyamatnak célszerű alávetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A javaslatok megfogalmazásánál alapvető szempontnak tekintettük, hogy az erdős tájban unikális élőhelyet jelentő irtásrétek – mint élőhelyek – hosszú távon is megmaradjanak. Emellett a területek turisztikai funkcióját is megőrzendőnek tartottuk, a rétek kirándulók általi látogathatóságát, használatát továbbra is reális területhasználatként kezeltük.

3.2.1.7.KE-7 kezelési egység: Regenerálódó fenyvesek, lombos erdők és erdőszegélyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység olyan őshonos fafajokkal elegyes fenyveseket és egyéb idegenhonos fafajú állományokat foglal magába, amelyekben a természetes/spontán folyamatok révén bizonyos mértékű regenerálódás figyelhető meg. A zárt állományok mellett a Salgóbánya felé eső erdőszegély-növényzet, illetve néhány esetben a villanypászták cserjés növényzete is ide került besorolásra. Az állományok a tervezési terület középső és északi részén, négy nagyobb tömbben jelennek meg.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők (RDa), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*),

nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)

- érintett földrészletek: Salgótarján 017a*, 036/1a* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Salgótarján 12/L*, 14/B*, 14/E*, 14/H, 14/I*, 14/K*, 14/M*, 14/NY1*, 14/NY3*, 18/CE, 21/E* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok vágásos üzemmódba sorolt erdőrészletbe esnek, bennük mindenféle tevékenységet a regenerációs folyamatok támogatása, az idegenhonos fafajok visszaszorítása és az őshonos lombos fafajok fokozatos előtérbe helyezése érdekében kell/célszerű végezni.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Középkorú állományokban a nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések) során az idegenhonos fafajok (fenyőfélék, vöröstölgy, akác) fokozatos visszaszorítása, az őshonos lombos fafajok (bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, cser, elegyfák) egyedeinek kímélete.
- Középkorú állományokban a lombkoronaszint erőteljesebb fellazítása, a nevelővágások térben változó eréllyel való elvégzése. Változatos záródású, a meglévő újulatfoltok és alsó szintű faegyedek megerősítését, illetve további felújulást biztosító állományszerkezet kialakítása.
- Idősebb állományokban (szálalóvágások keretében) a nem őshonos fafajok (jellemzően fenyők) lékes- csoportos-foltos kitermelése, az alsó szintben és újulati szintben levő/megjelenő őshonos lombos egyedek megsegítése, felkarolása.
- A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- A véghasználati jellegű munkák és az állományok vegyeskorúsításának lehetőség szerint egyidejű megvalósítása a fenyők által dominált állományok hosszú időszakra elnyújtott átalakításával.
- Az állományok zonális erdőkre (gyertyános-tölgyesekre, bükkösökre) jellemző összetételének közelítése, távlatilag az azokra megfogalmazott kezelési irányelvek (KE-3) fokozatos életbe léptetése.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása a fakitermelések során.
- Az egykori legelőkből visszamaradt öreg hagyásfák kímélete, megtartása.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, valamint a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.

- Az állományok színtezettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- A vágásterületen történő égetés mellőzése, illetve az égetések minimalizálása. A vágástéri hulladék aprítással történő feldolgozása.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.
- Az átalakítási munkákkal párhuzamosan, vagy azoktól függetlenül az Eresztvény–Salgóhány közút mentén (Salgótarján 14/B erdőrészlet szélén) terjeszkedő cseh japánkeserűfű (*Fallopia x bohemica*) állományainak rendszeres visszavágása, esetleg (a közeli vizes területek miatt körültekintő) vegyszeres kezelése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Az átmeneti és kultúrerdőkben, valamint a faültetvényekben – ahol arra lehetőség van, de különösen a fekete- és erdeifenyves főfafajú erdőkben – megfelelő csoportos jellegű gyérítési módszerek alkalmazásával elő kell segíteni az őshonos fajok előretörését.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhönccöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- Az idegenhonos főfafajú erdők nevelővágásainak végrehajtása során az ott előforduló, az erdészeti tájban őshonos fajú, állékony faegyedeket kímélni kell.
- A fakitermelések során az erdészeti tájban őshonos fajú faegyedek lehetséges kíméletére – véghasználat esetén hagyásfaként vagy hagyásfa csoport részeként történő visszahagyására – akkor is törekedni kell, ha az adott faj az erdőtervben nincs önálló fajfajsként nyilvántartva.
- Nem őshonos főfafajú erdők véghasználatakor az erdőrészletben előforduló őshonos fajok valamennyi állékony egyede visszahagyandó.
- A véghasználatok során tölgy facsoportok és egyes fák meghagyására a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) élőhelyéül szolgáló erdőkben kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A havasi cincér (*Rosalia alpina*) élőhelyéül szolgáló területen kitermelt vagy készletezett faanyagot legkésőbb május 15-ig el kell szállítani.

- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhoson fajokkal történő felújítása. [<i>Magyarázat: termőhelytől függően kocsánytalan tölgy, csertölgy, gyertyán, bükk fajokkal</i>]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.

E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos fafajok által uralt, de rendszerint 25-50%-os arányban őshonos lombos fafajokat is tartalmazó állományokat hosszú távon a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká kell alakítani. A célállapotként megjelölhető élőhelytípusok leginkább zonális erdők (gyertyános-tölgyesek, szubmontán bükkösök). A fafajcserés átalakítások jelentős hányada a meglévő lombos vázra és a természetes (a területen fellépő aránylag csekély mértékű vadhatás miatt valóságban is működő) erdődinamikai folyamatokra alapozott, fokozatos rekonstrukciós munka lehet. Az átalakítási folyamatok részletesebb megtervezésére a körzeti erdőtervezés keretei között nyílik lehetőség (a 2015-2024 között érvényben levő erdőterv már számos olyan előírást, illetve fakitermelési lehetőséget tartalmaz, amelyek a rekonstrukciót szolgálják). Az akácosodó foltokon az akác visszaszorítása érdekében – körültekintéssel, illetve a megfelelő engedélyek beszerzését követően – vegyszeres kezelés is lehetséges, elfogadható. A terület szélén (Salgótarján 14/B erdőrészlet) terjeszkedő cseh japánkeserűfű (*Fallopia x bohemica*) állományainak rendszeres kezelése, visszaszorítása további fontos rekonstrukciós feladat.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak és épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat bővítése nem indokolt. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és rekonstrukciós javaslatok megfogalmazására abban a szellemben került sor, miszerint a jellemzően/dominánsan nem őshonos fafajokból álló, vagy erősebben átalakított lombos erdőket a védett természeti területekre vonatkozó általános természetvédelmi irányelvek és előírások alapján hosszú távon (fokozatosan, a tarvágás jellegű beavatkozások területének minimalizálásával) a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká kell alakítani. Az átalakítandó erdők turisztikai szerepe változó, vannak frekvenciáltabb és eldugottabb helyen előforduló állományok is. Minderre tekintettel a munkákat (szezónálisan) a turisztikai igénybevételek figyelembe vételével szélszerű ütemezni. A javasolt átalakítások a védelmi

(talajvédelmi, tájképvédelmi) funkciók folyamatos megtartását, az idegenhonos fajok visszaszorítását, lombos állományrészek és az öreg hagyásfák megőrzését, az elegyfajokban gazdag, őshonos fajú állományok fokozatos kialakítását egyaránt lehetővé teszik, illetve biztosítják.

3.2.1.8.KE-8 kezelési egység: Származék és idegenhonos fajú erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

Idegenhonos fajok (fenyők, vöröstölgy, akác) által uralt, csak nagyon kevés őshonos lombos fajt tartalmazó, mesterségesen létrehozott, vagy intenzíven terjedő faj (akác) terjeszkedése révén kialakult erdők tartoznak ebbe a kezelési egységbe. Kisebb-nagyobb érintett területek a teljes tervezési területen előfordulnak.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: akácültetvények (S1), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5), nem őshonos fajok spontán állományai (S6) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- érintett földrészek: Salgótarján 017a*, 036/1a*, 036/1b*, 036/1f* (a csillaggal [*] jelölt földrészek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészek: Salgótarján 12/H*, 12/J*, 12/L*, 12/M*, 13/C*, 13/G*, 14/B*, 14/F*, 14/L*, 14/M*, 14/K*, 20/C*, 20/NY*, 21/A, 21/C, 21/D, 21/E*, 21/G*, 22/D* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok vágásos üzemmódba sorolt erdőrészletbe esnek, bennük mindenféle tevékenységet az idegenhonos fajok visszaszorítása, az állományok őshonos lombos fajú erdőkké való átalakítása érdekében kell végezni.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Középkorú állományokban a nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések) során az őshonos lombos fajok (bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, cser, elegyfák) egyedeinek kímélete, az őshonos fajok szerepének növelése.
- Középkorú (fenyves) állományokban a lombkoronaszint erőteljesebb fellazítása, a nevelővágások térben változó eréllyel való elvégzése. Változatos záródású, a meglévő újulatfoltok és alsó szintű faegyedek megerősítését, illetve további felújulást biztosító állományszerkezet kialakítása.
- Idősebb (fenyves) állományokban (szálatörzsvágások keretében) a nem őshonos fajok lékes- csoportos-foltos kitermelése, az alsó szintben és újulati szintben levő/megjelenő őshonos lombos egyedek megsegítése, felkarolása.
- Fenyvesekben a véghasználati jellegű munkák és a vegyeskorúsítás lehetőség szerint egyidejű megvalósítása az állományok hosszú időszakra elnyújtott átalakításával.

- A véghasználati/átalakítási munkák során a lombos facsoportok és állományrészek hagyásfacsoportként való kijelölése, érintetlenül (cserjeszintjükkel együtt) történő megtartása. Az egykori legelőkből visszamaradt öreg hagyásfák kímélete.
- A hagyásfacsoportokon belül fekvő holtfa minél nagyobb mértékű (hektáronként min. 5 m³) visszahagyása.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása a fakitermelések során.
- Fenyvesekben és vöröstölgyesekben a tarvágások területének minimalizálása. A levágott állományrészek helyén szükség szerint (részleges talajelőkészítést követően) mesterséges erdősítés vagy állománykiegészítés végzése. Az ültetések során a termőhelyi viszonyoknak megfelelő fő- és elegyfajok alkalmazása.
- Akácok esetében kis területű tarvágásokat követő átalakítási munkák indítása. A levágott területeken részleges talajelőkészítést követő mesterséges erdősítés a termőhelyi viszonyoknak megfelelő fő- és elegyfajokkal. A fakitermelést megelőzően az akáctörzsek kezelésére vegyszeres injektálás is alkalmazható.
- Az akácos vágásterületeken a fakitermelést követően a kivágott akácok sarjainak utókezelése, szükség esetén vegyszeres technológiával.
- Hosszú távon a zonális erdőkre (cseres-tölgyesekre, gyertyános-tölgyesekre, bükkösökre) jellemző fajösszetétel közelítése, távlatilag a „KE-3” kezelési egységnél megfogalmazott kezelési irányelvek fokozatos életbe léptetése.
- A vágásterületen történő égetés mellőzése, illetve az égetések minimalizálása. A vágástéri hulladék aprítással történő feldolgozása.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Az átmeneti és kultúrerdőkben, valamint a faültetvényekben – ahol arra lehetőség van, de különösen a fekete- és erdeifenyves főfafajú erdőkben – megfelelő csoportos jellegű gyérítési módszerek alkalmazásával elő kell segíteni az őshonos fafajok előretörését.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket,

valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedat vissza kell hagyni.

- Az idegenhonos főfafajú erdők nevelővágásainak végrehajtása során az ott előforduló, az erdészeti tájban őshonos fafajú, állékony faegyedeket kímélni kell.
- A fakitermelések során az erdészeti tájban őshonos fafajú faegyedek lehetséges kíméletére – véghasználat esetén hagyásfaként vagy hagyásfa csoport részeként történő visszahagyására – akkor is törekedni kell, ha az adott fafaj az erdőtervben nincs önálló fafajsorként nyilvántartva.
- Nem őshonos főfafajú erdők véghasználatakor az erdőrészletben előforduló őshonos fafajok valamennyi állékony egyede visszahagyandó.
- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. [<i>Magyarázat: Termőhelytől függően tölgyes, gyertyános-tölgyes vagy bükkös állománnyal</i>]
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatára és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megővése.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	<ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos fafajok által uralt, de 25%-nál kisebb arányban sok helyütt őshonos lombos fafajokat is tartalmazó állományokat hosszú távon a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká kell alakítani. A célállapotként megjelölhető élőhelytípusok leginkább zonális erdők (cserestölgyesek, gyertyános-tölgyesek, szubmontán bükkösök). A fafajcserés átalakítások során a lehetőségek szerint építeni kell a meglévő lombos vázra és a természetes (a területen fellépő aránylag csekély mértékű vadhatás miatt valóságban is működő) erdődinamikai folyamatokra. Az idegenhonos fafajú állományrészek letermelésekor a lombos állományrészek, faegyedek, idős lombos facsoportok hagyásfa-csoportként való visszahagyása kívánatos. Az akác, vagy erősen akácodosó állományokban az agresszíven fellépő fafaj visszaszorítása érdekében – körültekintéssel, illetve a megfelelő engedélyek beszerzését követően – vegyszeres kezelés is végezhető. Az átalakítási folyamatok részletesebb megtervezésére a körzeti erdőtervezés keretei között nyílik lehetőség (a 2015-2024 között érvényben levő erdőterv már több ilyen előírást, illetve fakitermelési lehetőséget tartalmaz).

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak és épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat bővítése nem indokolt. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és rekonstrukciós javaslatok megfogalmazására abban a megközelítésben került sor, miszerint a dominánsan nem őshonos fafajokból álló erdőket a védett természeti területekre vonatkozó általános természetvédelmi irányelvek és előírások alapján hosszú távon (lehetőleg fokozatosan, vagy kis területű tarvágásokkal) a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká kell alakítani. Az átalakítandó erdők turisztikai szerepe változó, vannak frekventáltabb és eldugottabb helyen előforduló állományok is. Minderre tekintettel a munkákat (szezónálisan) a turisztikai igénybevételek figyelembe vételével szélszerű ütemezni. A javasolt átalakítások a védelmi (talajvédelmi, tájképvédelmi) funkciók megtartását, az idegenhonos fafajok visszaszorítását, lombos állományrészek és az öreg hagyásfák megőrzését, az őshonos fafajú, elegyes állományok kialakítását egyaránt lehetővé teszik, illetve biztosítják.

3.2.1.9.KE-9 kezelési egység: Telephelyek, parkolók

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe a terület északi részén található egykori (véltetően siklópályához tartozó) gépház (ma vadászház) és szűkebb környezete, valamint a Salgóbánya melletti gépkocsi-parkoló került.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészetek: Salgótarján 036/1a*, 036/1c*, 036/1d*, 036/1f*, 036/2, 037* (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészetek: Salgótarján 14/TN1, 22/EY (a csillaggal [*] jelölt erdőrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területek jellege (gépjármű-parkoló, telephely: vadászház) miatt területhasználattal, gazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok alig fogalmazhatók meg. A vadászház környezetének rendezése, rendszeres kaszálása, gyommentesen tartása kívánatos.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a területek jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához (pl. építmények elhelyezéséhez, a felszínborítás megváltoztatásához) a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.

- Javasolt előírások:

Az érintett területek jellege (gépjármű-parkoló, telephely: vadászház) miatt területhasználathoz, agrártámogatáshoz kapcsolódó, önkéntes vállalat alapjául szolgáló javaslatok nem fogalmazhatók meg.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt területeken lényegesebb élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatók meg. A vadászaházként használt ingatlan környezetének rendezése, rendszeres kaszálása, gyommentesen tartása kívánatos fejlemény lenne.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A védett természeti területhez, illetve a természetmegőrzési területhez illő megjelenés és funkció biztosítása érdekében mindkét érintett terület esetében fontos feladat lenne a kommunális hulladék rendszeres eltávolítása, illetve a rendezett, esztétikus, hulladékmentes állapot fenntartása. A parkolóhelyen további információs táblák elhelyezése (illetve a régiek cseréje) a terület egészén érvényesítendő tábla-egységesítési folyamat keretében célszerű.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a területek különleges funkciói és az általános természetvédelmi szempontok egyidejű figyelembe vételével került sor.

3.2.1.10. KE-10 kezelési egység: Salgó vár

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységet a salgói várrom és szűkebb környezete alkotja.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészletek: Salgótarján 036/1f*, 036/1g* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Salgótarján 22/TN1* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A terület jellege (várrom) miatt területhasználattal, gazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok alig fogalmazhatók meg. A vár területének jelen állapotban való fenntartásához a várudvar gyommentesen tartása, az esetlegesen behurcolt adventív elemek „kigyomlálása” és (a magasabb kőrök visszavágása, a terület gondozott jellegének megtartása érdekében) időnkénti kaszálás szükséges. Amennyiben a várfalak védelme érdekében a cserjék visszavágására van szükség, úgy az elszórtan megjelenő madárbirsek feltétlenül védelmet érdemelnek. Szükség esetén (vegetációs időszakon kívül) a kilátást esetleg zavaró faegyedek visszavágása, kivágása is lehetséges. A cserjék és fák visszavágását a bejegyzett erdőgazdálkodóval és a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a terület jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához (pl. a várromon belül a növényzetborítást is érintő további feltárási és rekonstrukciós munkákhoz) a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Ezen felül a műemlék jelleg és a régészeti lelőhely minősítés miatt az esetleges feltárási munkákhoz, fejlesztésekhez természetesen a műemlékvédelmi és régészeti hatóság jóváhagyása is szükséges.

- Javasolt előírások:

A terület jellege (várrom) miatt területhasználathoz, agrártámogatáshoz kapcsolódó, önkéntes vállalat alapjául szolgáló javaslatok nem fogalmazhatók meg.

- e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt területeken lényegesebb élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatók meg.

- f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén nem javasolt olyan tevékenység vagy további fejlesztés, amely a kisebb-nagyobb foltokban megjelenő természetközeli élőhelytípusok (jellemzően sziklai vegetáció) területének csökkenésével járna. A várudvaron további információs táblák elhelyezése a terület egészen érvényesítendő tábla-egységesítési folyamat keretében célszerű.

- g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a turisztikai, műemléki és régészeti funkciók (vár, kilátópont) elsődlegességének figyelembe vételével került sor. A további kezelési szempontok a váron belül kisebb-nagyobb foltokban megfigyelhető sziklai vegetáció védelme, illetve a várudvar idegenhonos növényfajoktól való megóvása (és a helyszín fertőző forrássá válásának megelőzése) érdekében kerültek előtérbe.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdős élőhelytípusok esetében rekonstrukciós munkák elsősorban az erdőszerkezeti mutatók (pl. elegyesség, mozaikosság, színtezettség, holtfa és mikroélőhelyek mennyisége) javításával, valamint az idegenhonos fafajok (különböző fafajú fenyvesek, vöröstölgyesek és akácok) állományainak fokozatos átalakításával, felszámolásával történhetnek. Az Eresztvény–Salgóháza közút mentén (Salgótarján 14/B erdőrészlet szélén) mindezt kiegészítik a cseh japánkeserűfű (*Fallopia x bohemica*) kisebb, nedves talajú erdőfoltok alá behúzódó állományainak felszámolására előírányzott rekonstrukciós tevékenységek.

Gyepterületek vonatkozásában további, érdemi rekonstrukciók alig végezhetők. A terület irtásrétjein (Salgótarján 12/TI2, 13/TI1 részletek) az erdőszegélyek kitisztításával nyílik még lehetőség rekonstrukcióra, a rétek kaszált területének kismértékű bővítésére. A Boszorkánykő sziklagyepnek otthont adó gerincén (Salgótarján 21/TN részlet) az akácodosás visszafogása, illetve az akácsarjas foltok felszámolása jelent még helyreállítási feladatokat. Egyéb, különleges élőhelyfejlesztési feladat terven belüli megfogalmazására nem került sor.

A részletesebb élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a fenntartási terv munkarész 3.2.1. pontja alatt, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok populációinak védelmét és megtartását elsősorban a javasolt élőhelykezelési, élőhelyfenntartási intézkedésekkel látjuk biztosítottak. A leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*) állomány esetében az élőhelyül szolgáló terület taposásának, zavarásának mérséklése szükséges, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) előfordulását pedig az üde-félnedves irtásrétek fenntartása, rendszeres kaszálása segítheti. A magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) populáció megőrzését az eleges, változatos szerkezetű száraz (cseres-tölgyes) erdők fenntartása teszi lehetővé, a szaproxilofág rovarok életfeltételeit az öreg, száradó-pusztuló kocsánytalan tölgyek, cserekek és bükkök minél hosszabb távon való megőrzése, illetve az álló-fekvő holtfa mennyiségének gyarapítása szolgálja. Az erdőlakó denevérfajok védelméhez a meglévő odvas fák és elvált kérgű álló holtfák megtartása, illetve folyamatos jelenlétének biztosítása, továbbá a zavarások elkerülése, mérséklése szükséges. A közösségi jelentőségű fajok megőrzése mindezek alapján célirányos, kifejezetten fajvédelmi profillal indított védelmi programot nem igényel, a védelmi célok közvetett úton elérhetők.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Az elmúlt egy-két évtizedben elsősorban a botanikai és madártani vonatkozású kutatások voltak kifejezetten részletesek és szisztematikus feltárássra törekvők a térségben. Elkészült és megjelent a tervezési területet is magába foglaló tájegység (Nógrád-Gömöri bazaltvidék) vegetációját és flóráját részletesen feldolgozó munka (2003, 2004), az állatvilágon belül leginkább kutatott madárfaunáról pedig közvetlenül az ezredforduló előtt (1997, 1999) készültek részletes összeállítások (a terület e tekintetben azóta is intenzíven kutatott). A további gerinces és gerinctelen fajcsoportok (pl. kétéltűek, hüllők, lepkék, bogarak) esetében inkább szórványos adatgyűjtésekről beszélhetünk, de a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és külső kutatók tevékenysége folytán ezekre a fajokra is meglehetősen sok biotikai adat gyűlt össze.

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében 2005-ben és 2015-ben folyt élőhelytérképezési tevékenység (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a tervezési területet is magába foglaló 5 x 5 km-es kvadrátban. E munka során újabb, az élőhelytérkép foltmintázatahoz igazított leírások miatt jól lokalizált botanikai adatok keletkeztek.

A Natura 2000 fenntartási terv megalapozásához 2016-ban (illetve a megelőző években) több fajcsoport vonatkozásában is folytak felmérések, kutatások a területen:

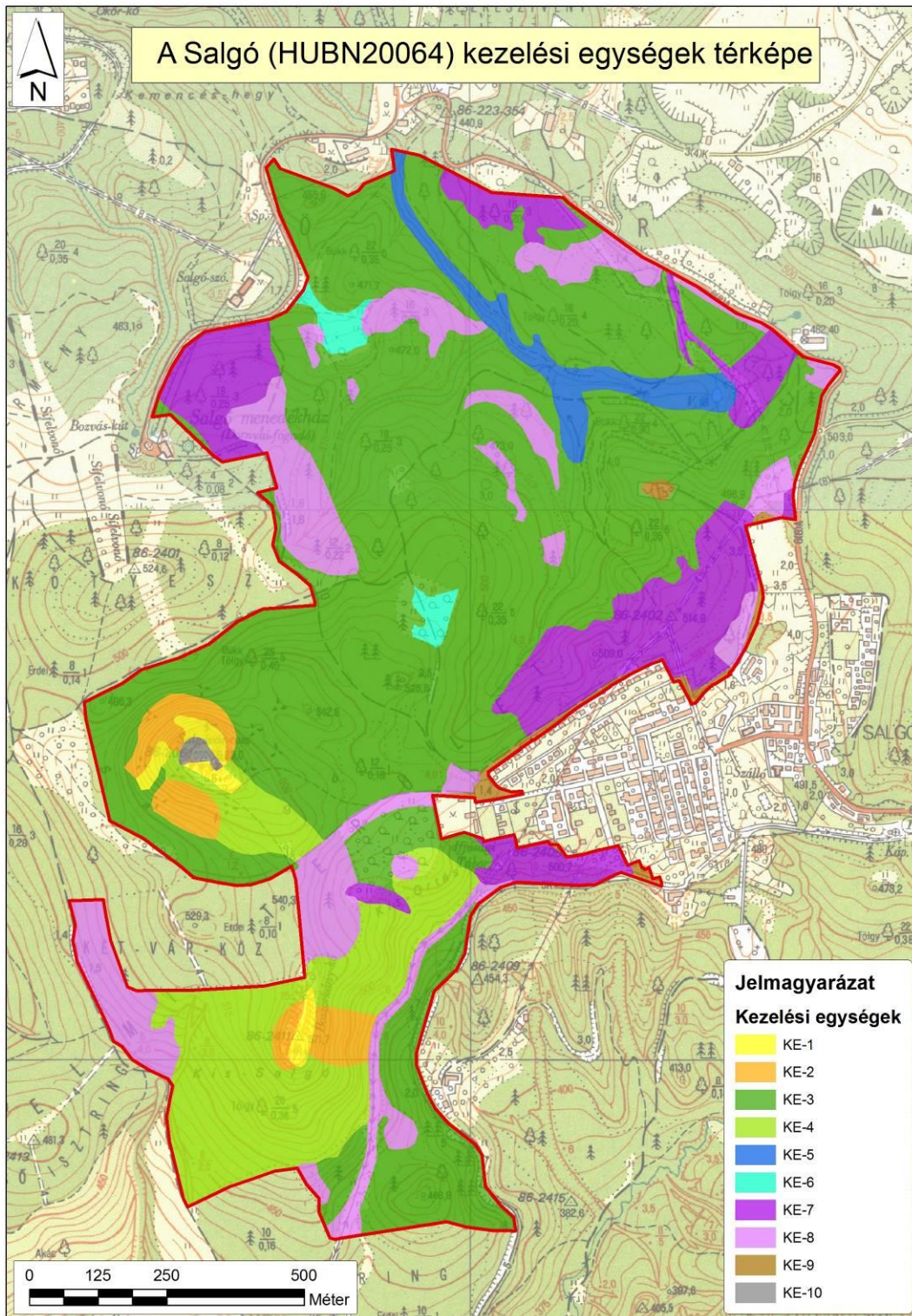
- Denevérfaunisztikai vizsgálatok hangcsapdával és függönyhálós befogással (2013-2015).
- Xilofág és szaproxilofág bogarak állományfelmérése (2012).
- Malakológiai vizsgálatok, különös tekintettel a harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) korábbi adatainak felülvizsgálatára (2016).

A jövőbeli kutatások részben további biotikai (florisztikai- és faunisztikai) adatokat kell, hogy szolgáltatssanak, elsősorban a védett és közösségi jelentőségű fajokra vonatkozóan.

Emellett fontos feladat lenne a területen folyó természetvédelmi kezelésekhez, illetve egyéb, természetvédelmi célokat is szolgáló beavatkozásokhoz, rekonstrukciós és fenntartási jellegű munkákhoz (pl. fenyvesek fokozatos átalakítása, az akác kiszorítása, rétek kaszálása) kapcsolódó hatásmonitorozás végzése is.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép (2018):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ek és erdőrészek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ek	Érintett erdőrészek
KE-1	Szilikát-sziklagyeppek, sziklai cserjések és sztyeprétek	1,24	Salgótarján 017a*, 017b, 0,36/1f*, 0,36/1g*	Salgótarján 21/TN*, 22/TN1*
KE-2	Törmeléklejtő-erdők	3,62	Salgótarján 017a*, 036/1g*	Salgótarján 21/B*, 21/F*, 21/TN*, 22/A*, 22/B*, 22/TN1*
KE-3	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	78,36	Salgótarján 017a*, 036/1a*, 036/1b*, 036/1c*, 036/1d, 036/1f*	Salgótarján 12/G, 12/H*, 12/I, 12/J*, 12/L*, 12/M*, 12/TI2*, 13/A, 13/B, 13/C*, 13/D, 13/E, 13/F, 13/G*, 13/TI1*, 13/TI2, 14/A*, 14/B*, 14/D*, 14/E*, 14/F*, 14/G*, 14/I*, 14/J, 14/TN2*, 20/A, 20/B*, 20/C*, 21/D*, 21/E*, 21/G*, 22/A*, 22/B*, 22/C, 22/E*
KE-4	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	16,28	Salgótarján 017a*, 036/1f*	Salgótarján 21/A*, 21/B, 21/D*, 21/E*, 21/F*, 21/TN*, 22/E*, 22/TN1*
KE-5	Égerligetek	3,82	Salgótarján 036/1a*	Salgótarján 12/G*, 13/G*, 14/A*, 14/D*, 14/E*, 14/G*, 14/TN2*
KE-6	Üde-nedves kaszálórétek	1,28	Salgótarján 036/1a*, 036/1b*	Salgótarján 12/TI2*, 13/TI1*
KE-7	Regenerálódó fenyőelegyes erdők és erdőszegélyek	16,12	Salgótarján 017a*, 036/1a*	Salgótarján 12/L*, 14/B*, 14/E*, 14/H, 14/I*, 14/K*, 14/M*,

				14/NY1*, 14/NY3*, 18/CE, 21/D*, 21/E*
KE-8	Származék és idegenhonos fafajú erdők	17,02	Salgótarján 017a*, 036/1a*, 036/1b*, 036/1f*	Salgótarján 12/H*, 12/J*, 12/L*, 12/M*, 13/C*, 13/G*, 14/B*, 14/F*, 14/L*, 14/M*, 14/K*, 20/C*, 20/NY*, 21/A, 21/C, 21/D, 21/E*, 21/G*, 22/D*
KE-9	Telephelyek, parkolók	1,19	Salgótarján 036/1a*, 036/1c*, 036/1d*, 036/1f*, 036/2, 037*	Salgótarján 14/TN1, 22/EY
KE-10	Salgó vár	0,27	Salgótarján 036/1f*, 036/1g*	Salgótarján 22/TN1*

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, tehát a területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A tervezési terület teljesen átfed Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet, így a 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletben kihirdetett természetvédelmi kezelési tervben megjelenő korlátozásokat is figyelembe kell venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az

ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen magánerdők nincsenek, így a speciálisan ennek a szektornak biztosított támogatások, illetve kompenzáció esetünkben nem vehető igénybe.

A terület adottságai (ingatlan- és erdészeti nyilvántartás, tulajdonviszonyok) függvényében az alábbi releváns, a tervezési területen is elérhető támogatások adhatók meg:

KAP II. pillér - Erdészeti támogatások

- 1) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 2) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 3) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 4) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 5) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 6) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 7) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A terület tulajdonosi és földhasznosítási adottságaiból adódóan, illetve mert a jelenlegi támogatási rendszer hatékonyságára vonatkozó részletes vizsgálati eredmények nem állnak rendelkezésre, a fentebb felsoroltak megerősítéséhez, illetve újabb agrártámogatási jogcímek kidolgozásához megalapozott, részletes javaslatot nem tudunk tenni. Új javaslatok teljes körű kidolgozásához előbb a működő támogatási programok hatékonyságáról kellene reális helyzetképet kapnunk, s ehhez kellene vizsgálni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét. Mindezekről függetlenül ugyanakkor megfogalmazható néhány olyan támogatási célterület, amelyek figyelembe vételével a 2020-tól kezdődő európai uniós támogatási ciklus időtartamára – önállóan vagy más programokba integráltan – a tervezési terület közösségi jelentőségű természeti értékeinek fenntartása érdekében (összhangban a fenntartási tervben megfogalmazott természetvédelmi célkitűzésekkel) részletes, operatíván működő (akár az állami tulajdonú területek vagyongazdálkodási számára is elérhető) támogatási jogcímek dolgozhatók ki:

- A termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos elegyfajok fokozott jelenlétének biztosítása, továbbá a különleges erdei mikroélőhelyeket nyújtó biotópfák kijelölése középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemlétszámba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése a középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemlétszámba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.

- Hagyásfa-csoportok, érintetlenül visszamaradó (nem véderdő jellegű!) állományrészek elhatárolása gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási üzemmódok (az átmeneti és örökerdő üzemmódok) alkalmazása gazdálkodással érintett állami erdőterületeken.
- Idegenhonos fafajú állományok fafajcserés szerkezetátalakítása, a lehetőségekhez képest fokozatos, a tarvágásos technológiától minél távolabb eső megoldásokkal.
- Agresszíven terjeszkedő idegenhonos fafajok szórványosan megjelenő – az inváziós folyamat kezdeti stádiumát jelentő – egyedeknek, foltjainak felszámolása.
- Kíméletes, a talajfelszínt és a növényzetet (visszamaradó állományt, közbeeső gyepterületeket stb.) egyaránt kímélő faanyagmozgatási technológiák alkalmazása (állami szektor részére).
- Irtásrétek, erdők közé ékelődő különböző gyepterületek fenntartása, jellegüktől és természeti értékeiktől függően kaszálással, száruzással, szelektív cserjeirtással (kiemelten az érintett jelölő fajok vagy élőhelyek speciális ökológiai igényeire).

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területen az elmúlt években természetvédelmi célú élőhelykezeléseket, illetve fajmegőrzési programokat támogató pályázatok nem futottak és a jövőben sem tervezettek.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	Üisz: 34-14/1/2017. 20 levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	2017.06.12
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyep és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket, gyepkezelési útmutatót).	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (18 db)	2017.06.20
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-14/1/2017 Fórum résztvevők száma: 15 fő	2017.06.20
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-14/2/2017	2017.06.12
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	2017.06.12

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (2 tulajdonos)
Erdőgazdálkodók	Ipoly Erdő Zrt.
Vadgazdálkodók	Vadászatra jogosult: Ipoly Erdő Zrt.;

	Földtulajdonosi közösség képviselője
Önkormányzatok	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nógrád Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály • Nógrád Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály • Salgótarjáni Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földhivatali Osztály • Nógrád Megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya • Nógrád Megyei Rendőrfőkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztálya
Civil szervezetek, köztestületek	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Nógrád Megyei Igazgatósága • Országos Magyar Vadászkamara Nógrád Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Nógrád Megyei HCS • Novohrad - Nógrád Geopark Nonprofit Kft. • Zöld Út Természetjárók Egyesülete
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • ÉMÁSZ Hálózati Zrt. • Invitel távközlési Szolgáltató Zrt. • ÉRV Észak Nógrádi Szolgáltatási Divízió
Helyi lakosság	Az érintett település lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Nógrád megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatalának Hatósági Főosztályának Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya nyilatkozatot küldött a tervekészítők felé, melyben adatszolgáltatást adtak a tervezési terület *nyilvántartott régészeti lelőhelyeiről* (Ikt. sz. IR-000245075/2017.).

A tervekészítők ezen információk alapján a tervdokumentáció 1.6 fejezetét aktualizálták.

A Nógrád megyei Rendőrfőkapitányság írásban jelezte, hogy a tervvel kapcsolatban észrevétele, javaslata nincs (Hiv. sz. 12000-2841/4/2017.). Felhívta a figyelmet továbbá – hogy mivel a tervezési terület az államhatárt is érintik – hogy a határ menti területek használatát a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a közös államhatár rendjéről és az együttműködésről szóló 1995. június 28-án aláírt nemzetközi szerződés is szabályozza.

A terv pontosítást nem igényelt az észrevétel alapján.

A tervdokumentációval kapcsolatban további – írásos - észrevétel nem érkezett.

4. Felhasznált irodalom

- Bartha D. – Markovics T. – Puskás L. (szerk.) (2014): A folyamatos erdőborítás megvalósításának gyakorlati tapasztalatai. – *Silva naturalis* **4**: 1-268.
- Böloni J. – Molnár Zs. – Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁNÉR 2011). – MTA ÖBKI, Vácrátót, 441 pp.
- Csiky J. (2003): A nógrád-gömöri bazaltvidék flórája és vegetációja. – *Tilia* **11**: 167-339.
- Csiky J. (2004): A Karancs, a Medves-vidék és a Cerová vrchovina (Nógrád-Gömöri bazaltvidék) flóra- és vegetációtérképezése. – Saját kiadás, Pécs, 451 pp.
- Danszky I. (szerk.) (1963): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai V. Északi-középhegység erdőgazdasági tájcsoport. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, 817 pp. + 1 térkép + XXXII.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. (2., átdolgozott és bővített kiadás) – Budapest, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, 876 pp.
- Drexler Sz. – Horváth G. – Karancsi Z. (2003): Turizmus, természetvédelem és tájhasznosítás kapcsolata egy nógrádi kistájrésszel példáján. – *Földrajzi Közlemények* **127**(1-4): 45-62.
- Frank T. (szerk.) (2000): Természet–Erdő–Gazdálkodás. (Az MME Könyvtára 16.) – MME & Pro Silva Hungaria Egyesület, Eger, 214 pp.
- Frank T. – Szmorad F. (2014): Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése. (Rosalia Kézikönyvek 2.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 160 pp.
- Halász G. (szerk.) (2006): Magyarország erdészeti tájai. – Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 154 pp. + 1 térkép
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. – Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas, 269 pp.
- Horváth G. – Munkácsy B. – Pintér Z. – Csiky J. – Karancsi Z. – Prakfalvi P. (1997): A Medves. – *Földrajzi Értesítő* **46**(3-4): 217-248.
- Kiss G. – Baráz Cs. – Gaálová, K. – Judik B. (szerk.) (2007): A Karancs-Medves és a Cseres-hegység Tájvédelmi Körzet. Nógrád és Gömör határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 382 pp. + 1 térkép
- Korda M. (2016): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére (Tanulmánygyűjtemény). – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 682 pp.
- Marosi S. – Somogyi S. (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 1026 pp.
- Tímár G. (2014): Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatoknak a Salgótarjáni erdőtervezési körzet területén található Natura 2000 területekre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről. – Kézirat, Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Vác, 35 pp.
- Varga B. (szerk.) (2013): A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás alapjai. – *Silva Naturalis* **1**: 1-251.
- Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság - Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – Budapest, 40 pp.

Világháló helyek:

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd

<http://erdoterkep.nebih.gov.hu/>

<https://www.mepar.hu/mepar/>

<http://www.utadat.hu/>

<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>

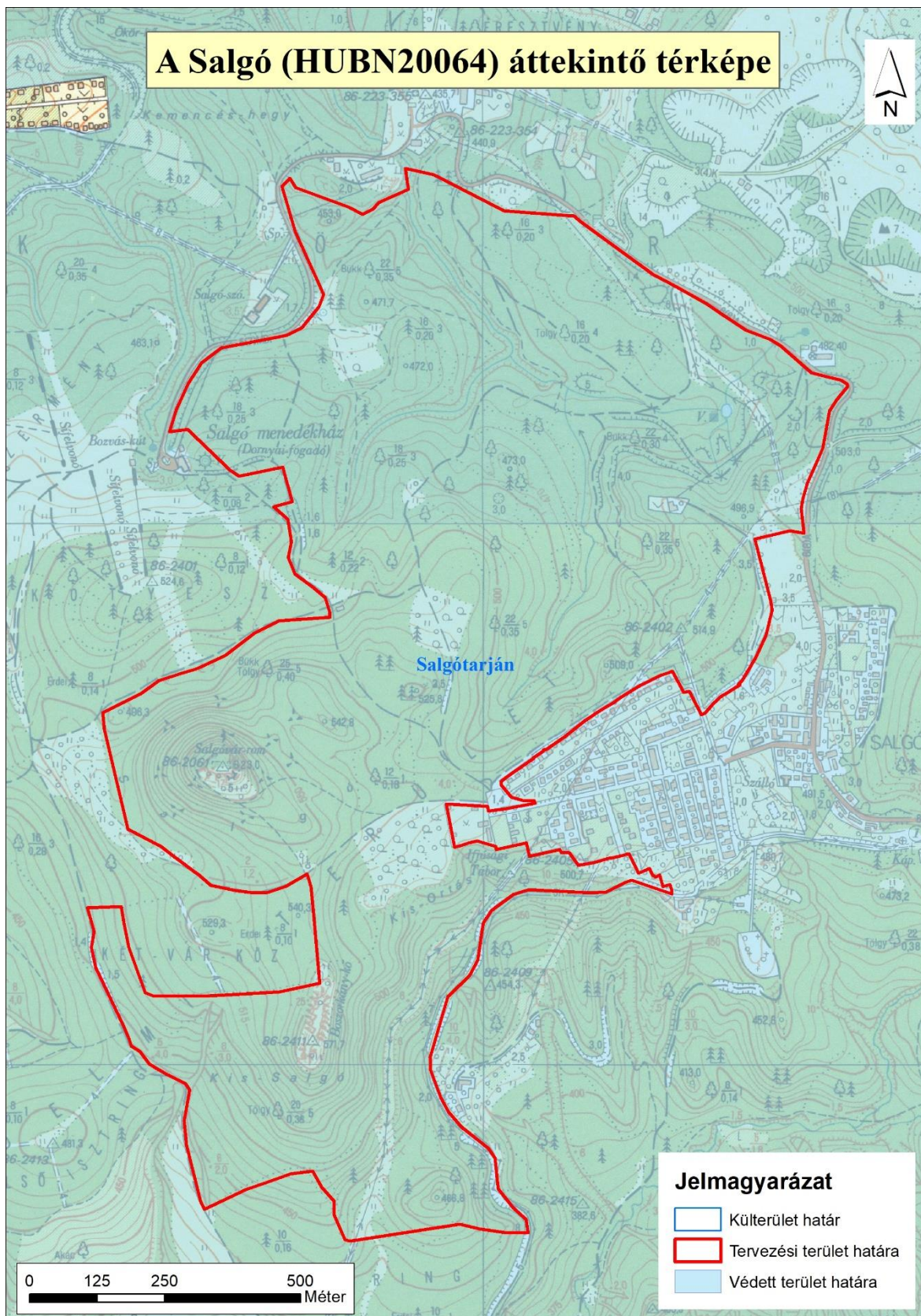
http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

<http://natura2000.eea.europa.eu>

5. Térképek

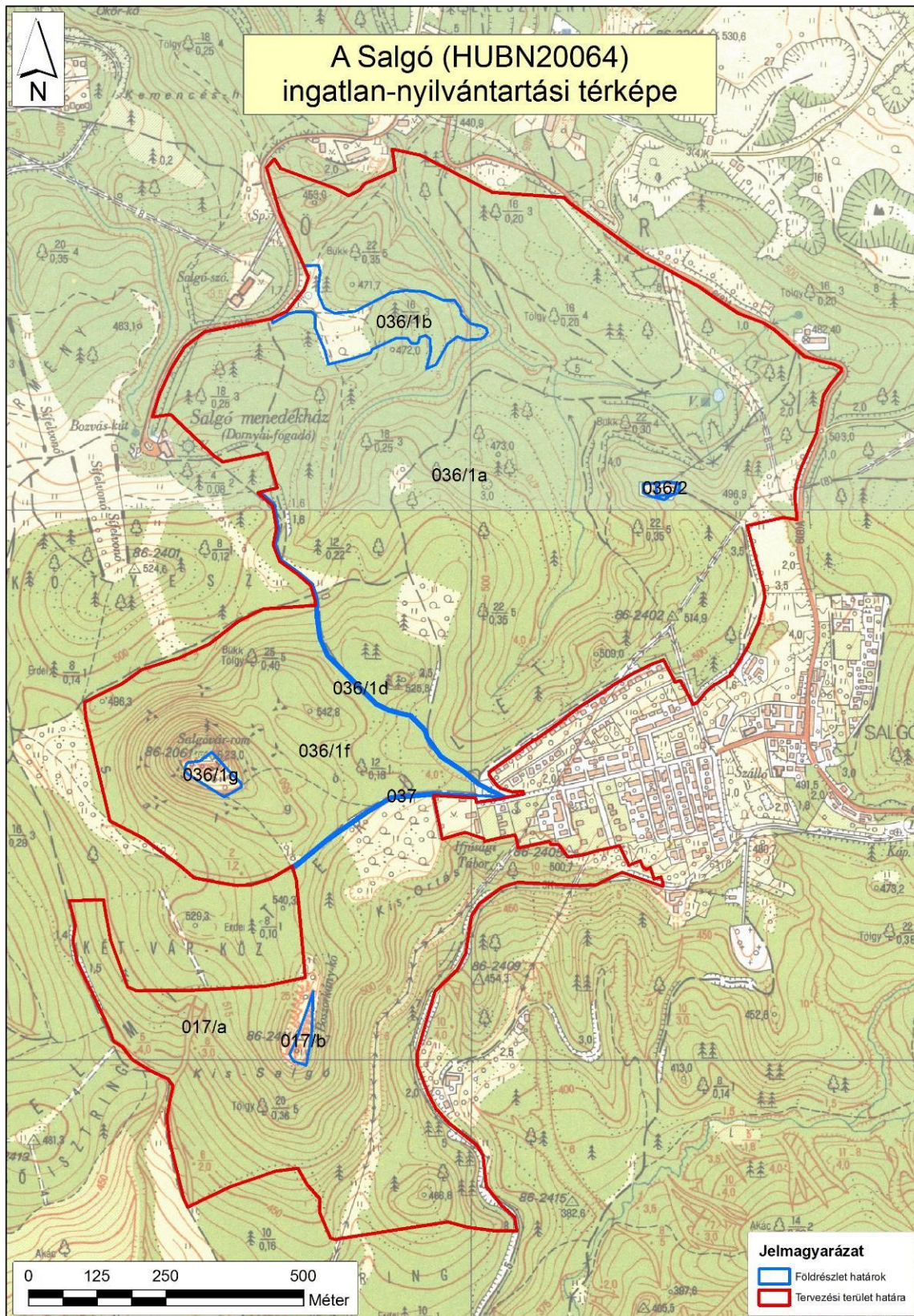
- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) A tervezési terület erdészeti térképe
- 5) Az országos ökológiai hálózat térképe
- 6) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 7) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

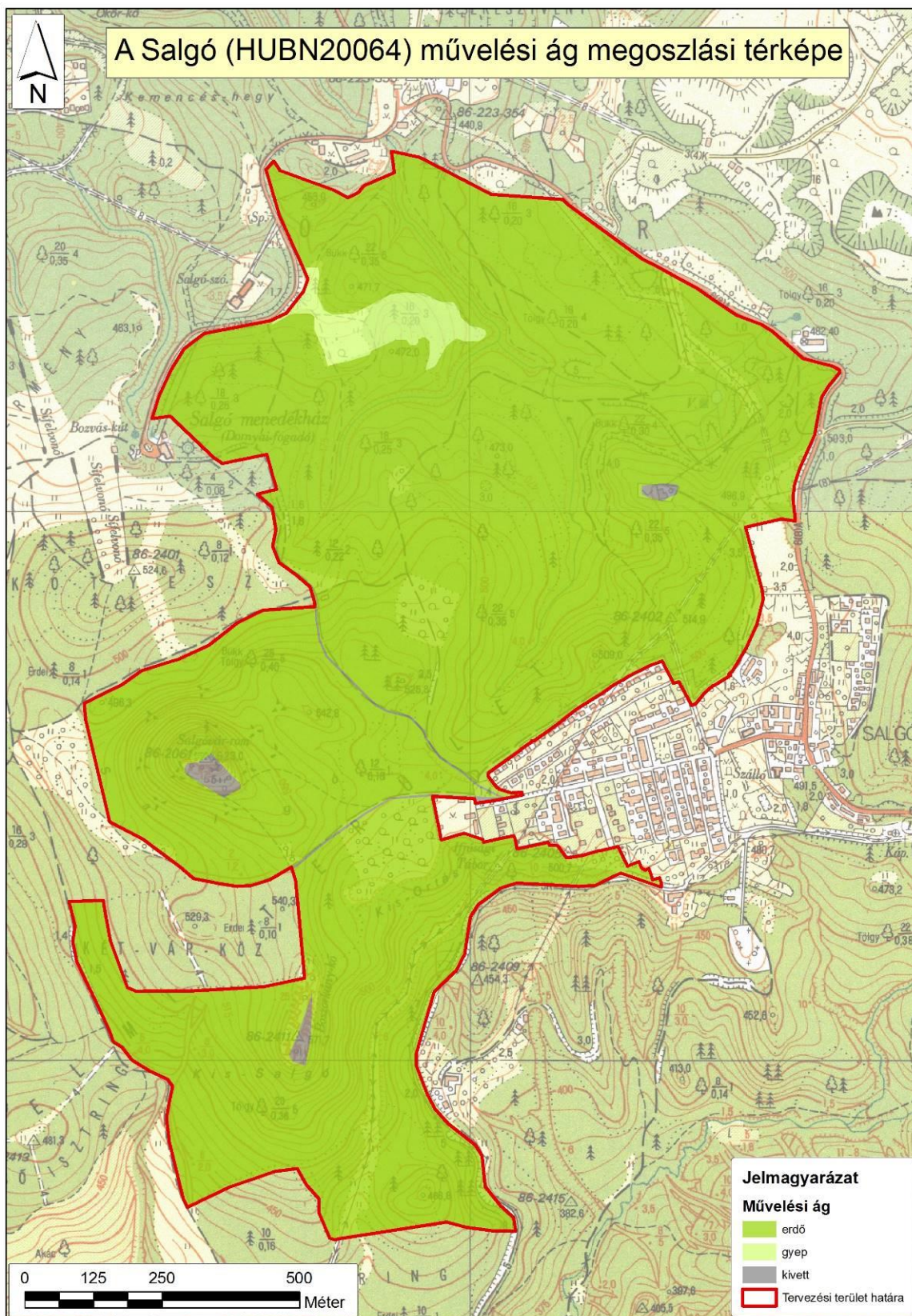
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2020)

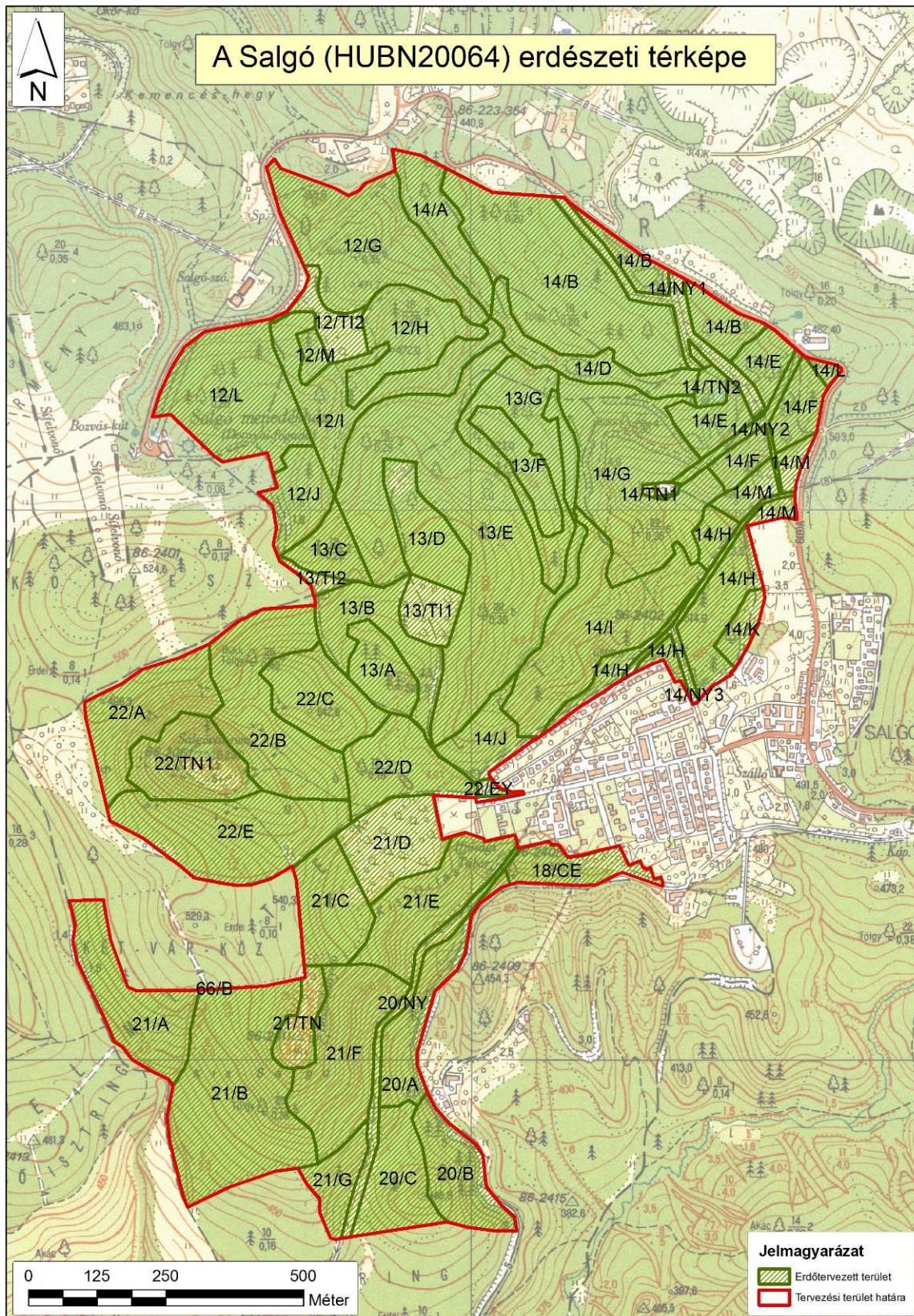
2. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe (2017)

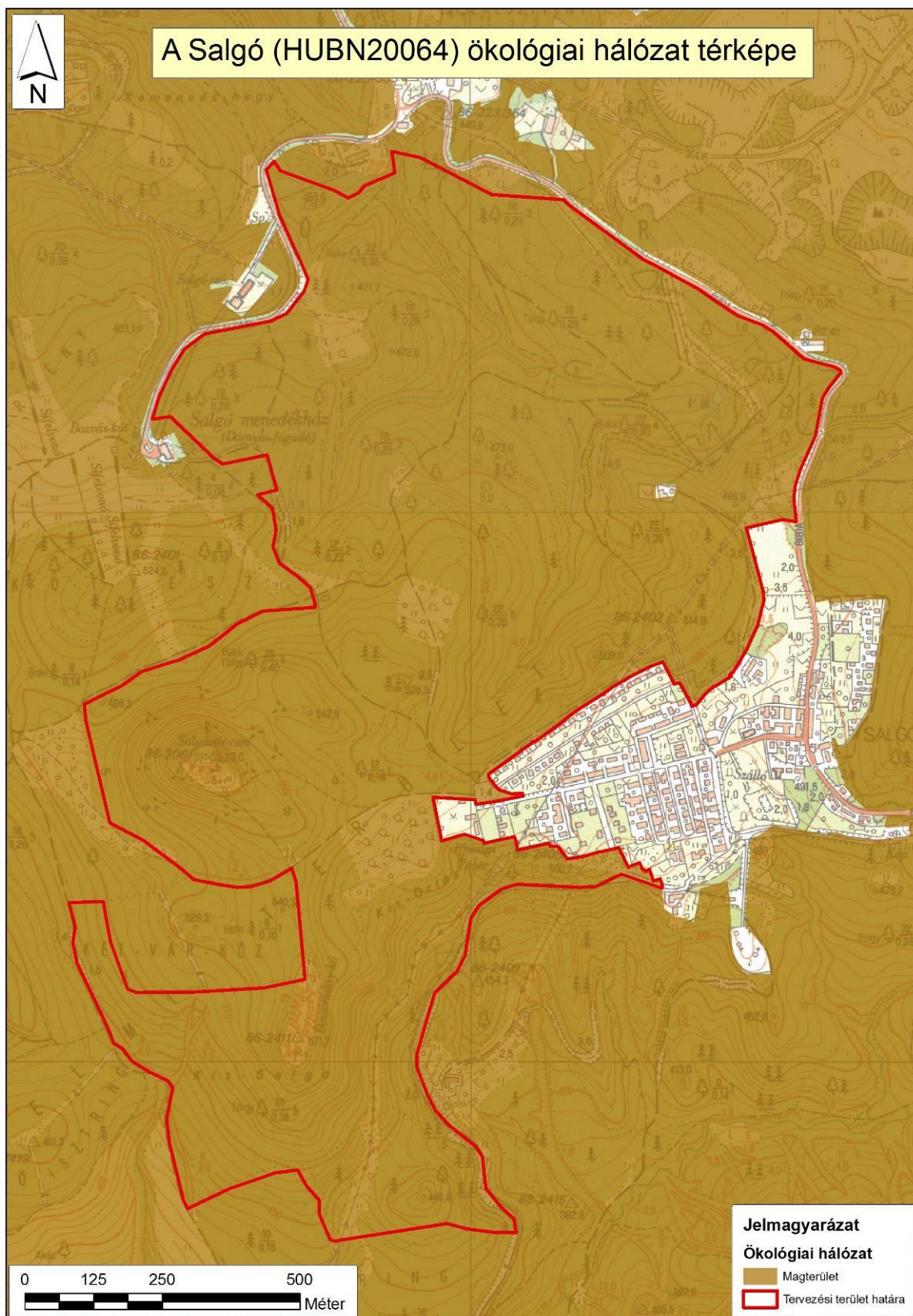
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe (2017)

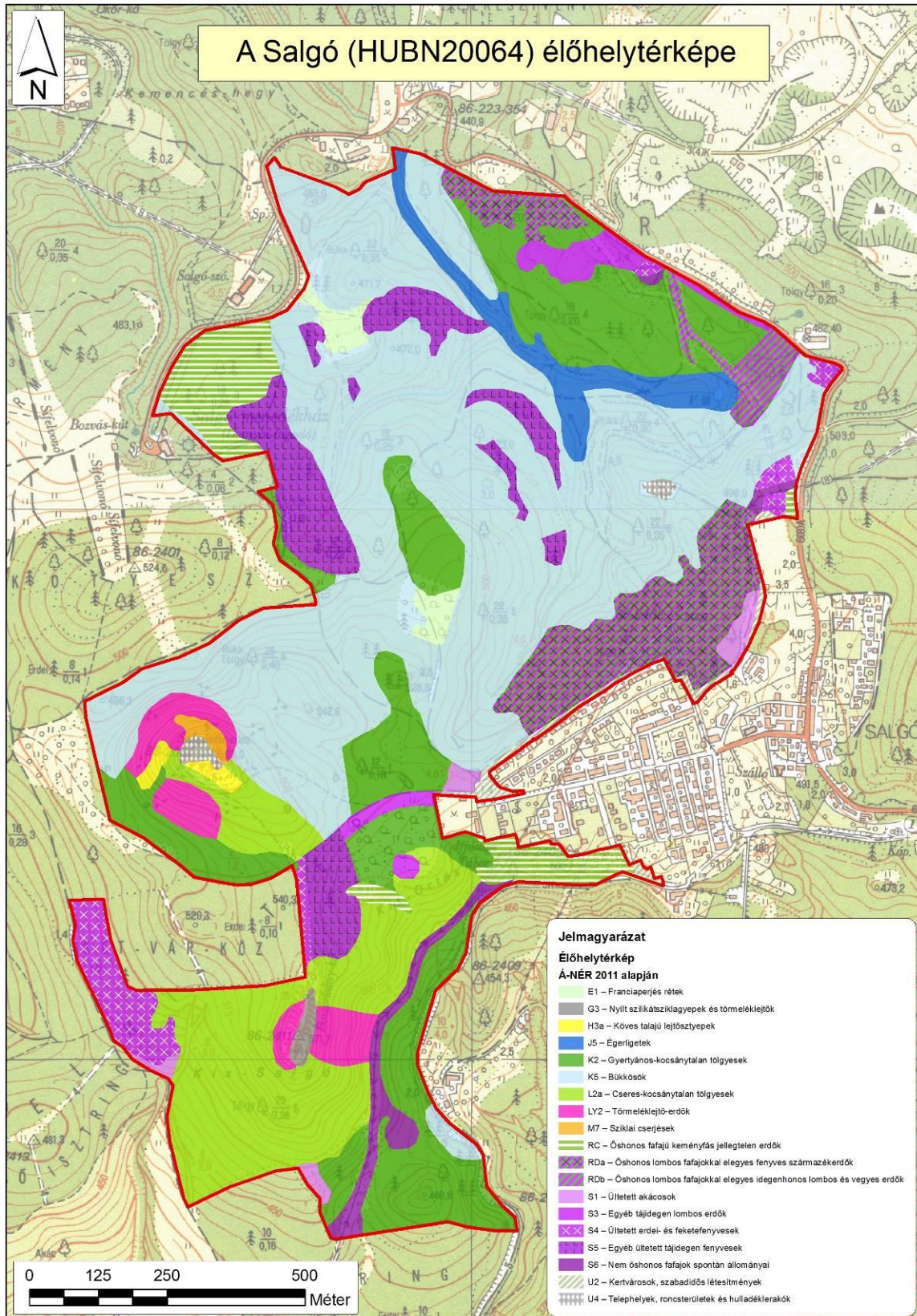
4. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe (2017)

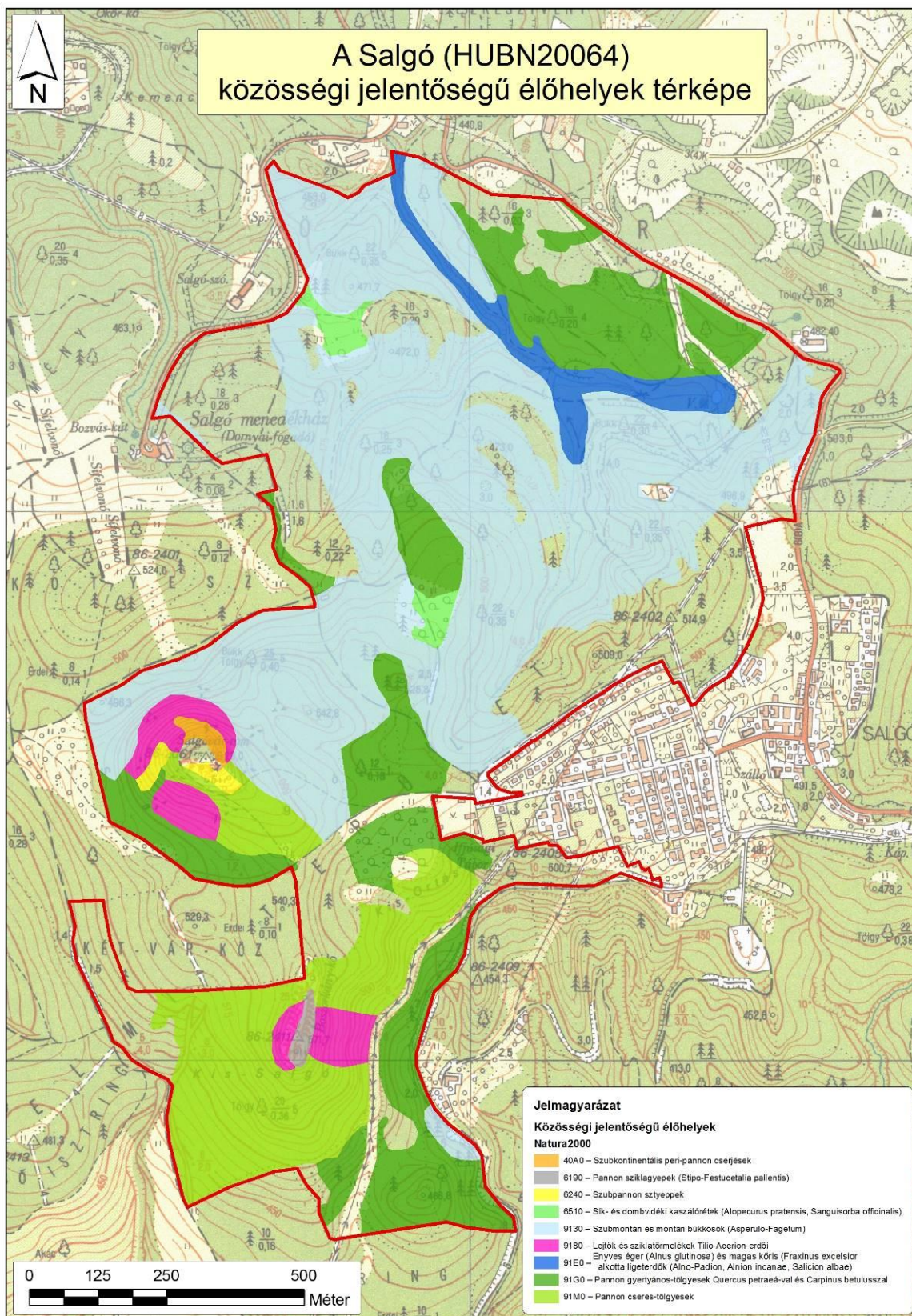
5. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2017)

6. ábra: A tervezési terület élőhelyterképe (Á-NÉR 2011 alapján) (2017)

7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe (2017)

6. Fotódokumentáció

1) kép: A Boszorkánykő lemezesen elváló bazaltfelszíne, a nem taposott peremeken sziklagyep-töredékekkel (Salgótarján 21/TN; KE-1)

2) kép: Lejtősztyep-állomány a Salgó vár nyugati lejtőjén (Salgótarján 22/TN1; KE-1)

3) kép: Fajgazdag, mozaikos sziklai vegetáció a Boszorkánykő meredek, keleti kitétségű letörésén (Salgótarján 21/TN; KE-1)

4) kép: Sziklai (madárbirs) cserjés, sziklagyep és sziklahasadék-gyep komplex a Boszorkánykő gerincén (Salgótarján 21/TN; KE-1)

5) kép: Bazalt kőtengeren kialakult elegyes, fajgazdag törmeléklető-erdő állomány a Salgóvár északi oldalában (Salgótárján 22/TI1; KE-2)

6) kép: Öreg, terebélyes koronájú hagyásfákkal és újulatfoltokkal mozaikos bükkös a Salgóvár északi lábánál (Salgótárján 22/B; KE-3)

7) kép: Idős, homogén szerkezetű, szinte aljnövényzet nélküli, átmeneti üzemmódba sorolt bükkös állomány a Salgó vár északkeleti előterében (Salgótárján 13/E; KE-3)

8) kép: Egykori legelőkből visszamaradt idős, matuzsálemi kort megért kocsánytalan tölgyek, alattuk fiatal bükk és gyertyán csoportok (Salgótárján 12/H; KE-3)

9) kép: Egykori gyepré (legelőre) telepített középkorú, homogén kocsánytalan tölgyes erdő, betelepülő, szórványos gyertyános alsó szinttel (Salgótarján 21/D; KE-3)

10) kép: Elegyes, változatos, helyenként viszonylag sok álló és fekvő holtfat tartalmazó cseres-kocsánytalan tölgyes erdő a Salgó déli oldalában (Salgótarján 22/E; KE-4)

11) kép: Középkorú, mérsékeltelen elegyes cseres-tölgyes erdő a régi fogaskerekű vasút nyomvonalá közelében (Salgótárján 21/E; KE-4)

12) kép: Fiatalabb és idősebb facsoportokat is tartalmazó, keskeny, patakkísérő égeres állomány a Várberek-patak völgyében (Salgótárján 14/D; KE-5)

13) kép: A természetmegőrzési terület közepén található „Sasok rétje” hagyásfás, üde gyeptelepítéssel fedett irtásrét (Salgótarján 13/TI1; KE-6)

14) kép: Vegyes fafajösszetételű, fenyőelegyes, a természetes erdődinamikai folyamatok révén regenerálódó erdőfolt a Salgótarjánra vezető műút mellett (Salgótarján 14/M; KE-7)

15) kép: Lombos alsó szinttel rendelkező, átalakulóban levő vörösfenyves és lucos állomány a Salgó Hotel közelében (Salgótárján 12/H; KE-8)

16) kép: Simafenyő és lucfenyő által alkotott, egykori gyepre (legelőre) telepített erdő a „Két vár köze” keleti oldalában (Salgótárján 21/C; KE-8)

17) kép: Aszfalozott parkoló Salgóbánya település szélén, a Salgó-vár keleti előterében (Salgótárján 22/EY; KE-9)

18) kép: Salgó vára területén az épített környezet mellett kisebb-nagyobb foltokban a sziklai vegetáció (sziklagyepek, sziklai cserjések) is jelen van (Salgótárján 22/TI1; KE-10 és KE-1)

7. Jóváhagyó nyilatkozat

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUBN20064 Salgó kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20064 Salgó Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Bálczó Bertalan

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „24.”
